

מגזין הבנקאות הפרטית

משנת 2011

תאי 2020

מפולת בשווקים הפיננסיים
- איפה את?

צבי סטפק, עמ' 11

מזומן הוא המלך

רו"ח ראובן שיק, עמ' 14

תערוכה מאת
הציירת אילה אטינגר

תמונת השער ועמ' 32

על הקשר בין תחזית
כלכלית ופוליטיקה

דר' איתי גלילי, עמ' 4

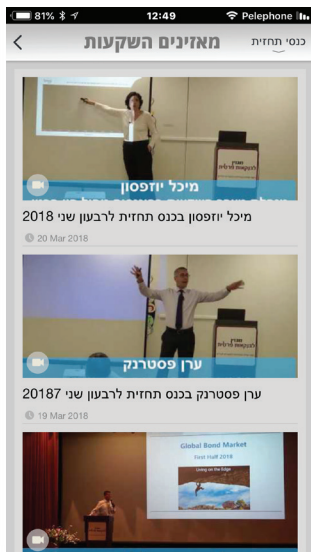
אם וסוחרת
- על הורים וילדים

פרופ' משה רוסמן, עמ' 28

אפליקציית

חדש!! אפליקציה חדשה מבית קבוצת פיננסים, בה ניתן להאזין לפודקאסטים חדשים מידי שבוע, לצפות בסרטונים מכנסים של קבוצת פיננסים ולעיין בכל מהדורות "מגזין הבנקאות הפרטית". באמצעות האפליקציה תוכלו להירשם לכל פעילויות **קבוצת פיננסים** וליהנות מהזמנות לכנסים, מסרטונים בנושאי השקעות ושוק ההון, הודעות על פודקאסים חדשים ועוד...

אפליקציית "מאזינים השקעות" הינה יוזמה של חברת פיננסים ניהול הון פרטי בע"מ מקבוצת פיננסים. האפליקציה מיועדת לציבור הרחב לטובת העשרת ידע בתחום ההשקעות באפיקים השונים. מנחה הפודקאסטים באפליקציה הינו ד"ר איתי גלילי מנכ"ל החברה.

להתקנה היכנסו לחנויות גוגל ואפל וחפשו - "מאזינים השקעות"

תוכן עניינים

על הקשר בין תחזית כלכלית ופוליטיקה

4 ד"ר איתי גלילי, פיננסים ניהול הון פרטי

סקירה שווקים - רבעון שני 2020

6 מיכל יזפסון, מנהלת מערך ייעוץ השקעות פיננסים ניהול הון פרטי

אבטלה בזמן קורונה - מיליון מובטלים ורק 3.5% אבטלה

10 אלון קיבה, יועץ השקעות, פיננסים ניהול הון פרטי

מפולת בשווקים הפיננסים - איפה את?

11 צבי סטפק, מיטב דש

צפי ל-12.8 מיליון תושבים בישראל בשנת 2040

12 רון רביזאדה, יועץ השקעות, פיננסים ניהול הון פרטי

מזומן הוא המלך

14 ר"ח ראובן שיף, RSM שיף הזנפרץ ושות'

הגנה על בני משפחה בעלי מוגבלויות שכלית או קוגניטיבית

במסגרת תכנון הון משפחתי

16 עו"ד אביחי אהרונוף

נכסי מולטיפמילי בארה"ב בתקופת הקורונה

18 עוזי זיו, Sage Equities

האבעבועות השחורות: סיטוט שלא יחזור (כנראה)

20 ד"ר ארז גרטי, מכון דוידסון, מכון ויצמן למדע

"אל תגידי מילה זה בכלל"

המלחמה בשוק השחור בראשית ימי המדינה

22 אושי דרמן, בית התפוצות

צו איסור יציעה מהחניה - זמן קורונה

24 טל אבן, Even Better

פילאטס ינשופים

26 אירית רובין, פילאטס 38

אם וסוחרת - על הורים וילדים

28 פרופ' משה רוסמן, פרופ' אמריטוס להיסטוריה באונ' בר-אילן

ירוס הקורונה - חיים באי ידיעה וחוסר ודאות

30 חוה אוסטרובסקי, פסיכותרפיסטית MSW

גלריית הבנקאות הפרטית

32 תערוכה מאת אילה אטינגר

השירה והנפש

34 פרופ' עמיה ליבליך, פסיכולוגיה עברית

דבר יושב ראש קבוצת "פיננסים" מר אורי גלילי מאי 2020

קוראים יקרים,

יחד עם ובעקבות האתגרים הרפואיים העצומים שהציבה בפנינו מגפת הקורונה אנחנו עומדים בפני מבחנים קשים בתחום הכלכלה והחברה. חלקם לא בשליטתנו ונאלץ להתאים את עצמנו להתפתחויות

בחו"ל בחלק לא מבוטל אנחנו יכולים לפעול באופן מדי. מעבר לתחום הרפואי, שני נושאים נראים לי חשובים במיוחד. הצורך להבטיח עשור של צמיחה ושאלת האמינות השלטונית. אני זוכר 3 תוכניות כלכליות משמעותיות. הראשונה - המהפך הכלכלי בסוף 1977 של שר האוצר שמחה ארליך, שדגל בשוק חופשי וליברלי, והבטיח להפוך את ישראל "לשוויץ של המזרח התיכון". הרצון להיטיב עם העם מנע שמירה על היקף הגרעון התקציבי וגרם באופן ישיר לאינפלציה שהגיעה ל-400% בשנה, כאוס כלכלי ומשבר מניות הבנקים. השנייה - תוכנית הייצוב של 1985, שמעון פרס ראש ממשלה ויצחק מודעי שר האוצר. התוכנית הצליחה, עצרה את האינפלציה ומנעה קטסטרופה כלכלית. למהלך היה כמובן מחיר של נטל כבד על אזרחי המדינה. השלישית - חומת המגן הכלכלית 2002-2005, אריק שרון ראש הממשלה, סילבן שלום ובנימין נתניהו שרי האוצר. התוכנית באה בתגובה למיתון שנבע מההאטה הכלכלית (משבר תעשיות הטכנולוגיה) והחמרת המצב הביטחוני כתוצאה מהאינתיפדה השנייה. התוכנית השנייה והשלישית שכללו רפורמות ושינויים תקציביים (תוך הקפדה שלא להתדרדר לגירעונות ניכרים) הצליחו, תרמו רבות ובסופו של תהליך "הטיבו עם העם".

מזה 15 שנה אנחנו בורחים מהתמודדות נוספת (פרט לתקופה קצרה של ממשלת ישראל השלושים ושלושה (2013-2015)). אומרים ששינויים של ממש ניתן לעשות רק בתקופת משבר. אז אולי ננצל את המשבר הנוכחי? כאשר מדובר ברפורמות ובדרישה לשאת בנטל באופן מידי לטובת העתיד, אמון הציבור חיוני. הוא קשור קשר הדוק לשקיפות מלאה שכוללת גילוי הנתונים והשיקולים שהביאו להחלטות. אלה חסרים היום בכל הקשור לטיפול במשבר הקורונה. אני שמח שהתוצאה הסופית טובה גם אבסולוטית וגם יחסית למרבית המדינות אך ישנן שאלות רבות ומציקות שמעלים גורמים רבים ושמהייכות תשובה. יש לבדוק את מצב מערכת הבריאות ערב המשבר, כולל ההכנות לשעת חרום, ואת תפקודה בשעת המשבר. מובן שבתקופת לחץ נעשות גם טעויות. את אלה יש להציף ולתקן. את חוסר האמינות לא ניתן להחליף באמצעות הודעות יומיות בטלוויזיה והצהרות הצלחה, אלא בבדיקה פומבית, גלויה. כולם כמובן תומכים בשקיפות מלאה ודווחי אמת בכל הקשור לשוק ההון. הם הכרחיים גם במערכת הממשלתית ובלעדיהם אין לדרוש מהציבור לשאת בנטל.

להתראות במגזין הבא

מגזין הבנקאות הפרטית

עורך ראשי: אייל גור אריה
מנהל המכירות: אייל קמר
מנהלת פרסום: תמי שרגוביץ, טל: 07777-83055, 054-4739374
עריכה גרפית: אבי בלוך / דפוס: בריף-זיו-בלוך
מנכ"ל: ד"ר איתי גלילי
מו"ל: קבוצת פיננסים גג בע"מ
טל: 07777-83044, פקס: 07777-83045
דוא"ל: service@finance-inst.co.il, www.bankautpratit.co.il

כל הכתבות המקצועיות במגזין זה, נועדו לשם מסירת מידע בלבד, ובשום אופן אין לראות בהן חוות דעת, הצעה, המלצה או יעוץ/שיווק לרכישה ו/או החזקה ו/או מכירה של ניירות ערך ו/או הנכסים הפיננסיים המתוארים בהן. הסקירות מתבססות על מידע אשר פורסם לציבור, אשר הכותבים ומ"ל המגזין מניחים כי הוא מהימן וזאת מבלי שביצעו בדיקות עצמאיות לביור מהימות. דיוק ושלמות המידע, המידע המופיע בכתבות המגזין, אינו מתיימרות להכיל את כל המידע הדרוש למשקיע פוטנציאלי ואינו מתיימרות להוות ניתוח מלא של כל הנושאים והפרטים המופיעים בהן. הפרטים והניתוח המפורטים, לרבות הדעות המובאות, בסקירות ובכתבות, עשויים להשתנות ללא מתן הודעה נוספת. הכתבות הן על דעת הכותבים בלבד ומשקפת את הבנתם ליום כתיבתן. הכתבות והסקירות לא מהוות תחליף, בשום צורה שהיא, ליעוץ/שיווק השקעות המתחשב בנתוניו וצרכיו המיוחדים של כל אדם. הכותבים ומ"ל המגזין לא יהיו אחראים, בכל צורה שהיא, לכל נזק ו/או הפסד שייגרם כתוצאה משימוש בסקירות ו/או בכתבות המופיעות במגזין זה, ככל שייגרם כזה, וכן הם אינם יכולים לערוך ו/או להיות אחראים למהימות, דיוק ושלמות המידע המפורט בכתבות ובסקירות. יובהר להלן כי הכותבים וכן המ"ל, עוסקים, במישור או בעקיפין באמצעות חברות קשורות, בין היתר, במתן שירותי ניהול השקעות, ייעוץ השקעות, ניהול קרנות נאמנות, ניהול קופות גמל, ניהול קרנות פנסיה, חיתום ובנקאות השקעות וכתוצאה מכך, עשוי להיות להם עניין בניירות ערך ו/או הנכסים הפיננסיים הנכללים בסקירות ובכתבות, ככל שמפורטים כאלה, מעת לעת, לפני פרסום הסקירות והכתבות, בזמן פרסומם ולאחר פרסומם. הכותבים והמו"ל אינם מתחייבים ואין בסקירות ובכתבות משום התחייבות להשגת תשואה כלשהי או רווח כלשהו כתוצאה מכל סוג של פעולה בהתאם לאמור בהן. הסקירות והכתבות הינן רכושן הבלעדי של הכותבים והחברות בהן הם עובדים ואין להעביר לצד, לבעלות, לשכפל, לצטט, לפרסם בכל אופן, להדפיס, לצלם, להקליט או להעתיק את הכתבות, באופן מלא או חלקי, מבלי לקבל אישור מראש ובכתב.

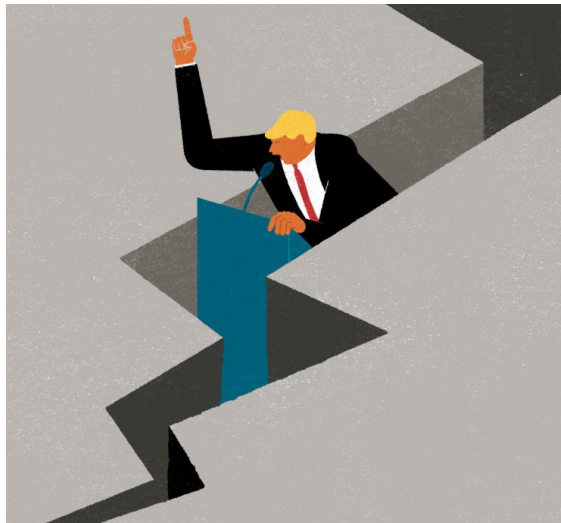

על הקשר בין תחזית כלכלית ופוליטיקה

החזרה על הסיסמא שמדובר על מגפה של פעם במאה שנה אינה משנה את העובדה המצערת שכל מספר שנים יש אירוע כלשהו שקורה פעם במאה שנה.

בשריפה בכרמל הסתבר שאין מטוסי כיבוי, במלחמת לבנון השנייה הסתבר שאין תחמושת מספקת במלאי. עכשיו מסתבר שחסרות מכונות הנשמה, חסר ציוד למעבדות ובכלל כל הייצור יצא מישראל מאחר וזול יותר לייצר בסין.

הציבור מאבד את האמון במרבית הפוליטיקאים (כלל המפלגות) מאחר והתמונה הכללית די ברורה. הנבחרים עסוקים מבוקר עד ערב בטובתם האישית, המקורבים והסקטור אותו הם מייצגים. התובנה למידת האחרייות שיש להם ביום יום, אינה ברורה להם מספיק. לאחר שנבחרו הם צריכים להגיע לכנסת ולעבור בוועדות הכנסת משיבה לשיבה באופן תדיר (לא שונה מכל

עובד בכל מקום עבודה). לוודא שהמלאים במקום, שהמדינה מוכנה למשבר כזה או אחר. הניהול השוטף של רפורמות ומלאים מעייף אותם ולצערי הרב המחיר הכלכלי של מיתון יהפוך למחיר של חיי אדם ונזקים חברתיים כבדים. הצעתי לשנות את שטר חברי הכנסת כך שיהיה תלוי גם בשעון נוכחות בוועדות הכנסת. בתחילת המשבר החיפושיים הבולטים בגוגל עסקו בנושאים רפואיים, זאת בניסיון להבין המשמעות של מגיפות. לאחר מכן בלטו חיפושיים העוסקים בחיסונים ותרופות. ככל שהזמן עובר נרשמת עלייה בחיפוש תוכן בדבר מהו מיתון? האם אנו במיתון וכיצד יוצאים ממנו?

רבים מנסים לעקוב אחר מדדי הבורסה בניסיון לאמוד את העתיד

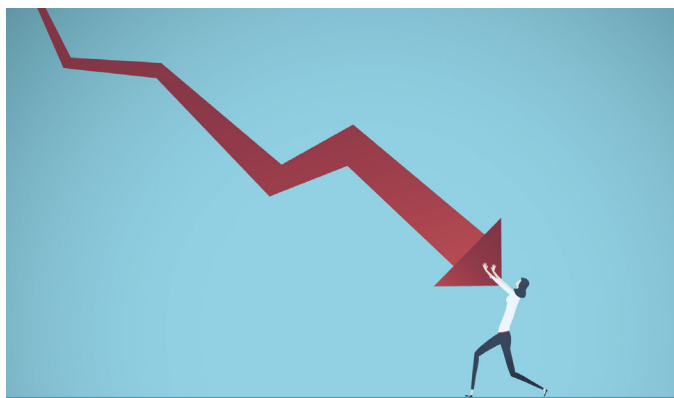
משבר הקורונה הכניס את העולם ומדינת ישראל למיתון. המשבר הכלכלי הנו בגדר הפתעה מוחלטת למקבלי ההחלטות ולציבור הרחב ולמרות ההקלות שהחלו העתיד נראה מאיים מאוד לרבים.

בעת כתיבת שורות אלו מתחילות ההקלות המשמעותיות הראשונות מתוך תקווה שבעוד כחודש וחצי נחזור לשגרה. ההקלות מלוות בתשבחות עצמיות על מידת הנזק הבריאותי המועט שארע בישראל ביחס למדינות בעולם. כולנו שמחים מאוד על תוצאה זו, אך לצד זאת, חשוב מאוד לחדד את הביקורת על תהליך ניהול המשבר. תשבחות עצמיות לא יובילו אותנו להפקת לקחים ולמידה עצמית לקראת הבאות. מוקדם מדי מלנח את התוצאות הבריאותיות עד שנדע האם המגפה מאחורינו, האם צריך חיסון עדר או לא וכו', אך על היבטים ניהוליים והאירועים הכלכליים יש לדון ולהפיק לקחים במהרה.

להבדיל מאיטליה, ספרד, ארה"ב ושאר המדינות הסובלות מתמותה גבוהה (בולטות לשלילה), ישראל אמורה להיות מוכנה יותר טוב לשעת חרום. לישראל יש איומים ספציפיים כמו לוחמה ביולוגית, מלחמות מול איראן ושאר צרות. מה היה קורה אילו המגפה הייתה מסוכנת לאוכלוסייה הצעירה? האם היינו מקבלים את ההתנהלות באותו האופן?

המצג לפיו אירוע של מגפה אינו ניתן לחיזוי הנו מצג שווא. ממשלות ישראל ובכירי משרד הבריאות ידעו ויודעים שמגפות היו בהיסטוריה וצפויות לחזור. המשתנה היחיד שאינו ידוע הנו המועד שאירוע כזה יקרה (בדיוק כמו שמצפים לרעידת אדמה).

נזק עצום לכלכלה. במצב של מיתון חמור, המשמעות של סרבול וזמן באה לידי ביטוי בהשפעה על חיי אדם. הנזקים החברתיים והאנושיים ילכו ויצטברו. מקבלי ההחלטות, גם אם מבינים מה צריך לעשות, לא פועלים בקצב הנכון מבחינת חומרת האירועים. איני מבין את הסרבול והסבך הבירוקרטי הכרוך בעזרה לעסקים קטנים ועצמאיים. מדוע צריך להגיע להפגנות של אנשים רבים בכל הארץ אשר מסכנים את בריאותם? כרגע יש צעדים ניכרים לטובת מגזר זה, אך לרבים התגובה מאוחרת מדי והם נאלצו לסגור את עסקיהם ולפטור עובדים. נושא אופן הסדרי מס הכנסה

וביטוח לאומי למגזר זה לא היו צריכים להמתין למשבר כה גדול. התובנה של המגזר הנה שללא ייצוג בכנסת הנך שקוף. לצערי מדובר על מגזר מהותי לכלכלת ישראל שאינו צריך להרגיש מופקר בגלגלי הבירוקרטיה.

כל זאת אינו מפתיע. במאמר שפרסמתי במגזין אוקטובר 2019, סיכמתי את המצע הכלכלי של המפלגות הרצות לכנסת. מרביתן (לא כולן) לא ייחסו חשיבות ראוייה לנושאים הכלכליים ולא הציגו תכניות כלכליות ראויות אם בכלל. דלות המחשבה והעניין בנושא בזמנו הפתיעה אותי, כך שלצערי כרגע איני מופתע.

תקוותי הנה שעכשיו שחומרת האירועים ברורה לכל, הפוליטיקאים יבינו את מידת האחריות שיש להם. ללא נקיטה של צעדי התייעלות ורפורמות מכאיבות בסקטור הציבורי (לצד סיוע לסקטור העסקי), ההתאוששות הכלכלית תארך זמן רב מאוד. לאחר שמקבלי ההחלטות יפרסמו תכנית כלכלית סדורה, כלכלנים יוכלו להתחיל לפרסם תחזיות ראויות, בתקווה שהנבואה למגיפה חמורה יותר בחורף לא תתממש.

בניגוד לתחזית מזג האוויר, עליו איננו יכולים להשפיע, בכלכלה אנו יכולים להשפיע. אם נדרוש מפוליטיקאים לפעול למשק בריא, תחרותי, יעיל ומוכן לעת משבר, בכך נוכל להשפיע על הצמיחה להקדים ולהגיע.

הכלכלי. האם הירידות של חודש מרץ הינן בשורה לאסון כלכלי? או העליות החדות של אפריל הנן תחזית ליציאה חדה מהמשבר? ברצוני להסביר שהבורסה אינה משקפת תחזית, אלא מפגש דעות שמשתנה במהירות מקצה לקצה על סמך תחזיות או ספקולציות ומידע חלקי ביותר. התובנה לפיה שוק ההון הנו רציונלי לחלוטין ויודע לתמחר נכסים פיננסיים בשווי הוגן, בכל עת, אינה נכונה.

כדי להבין את מורכבות הנושא, צריך לחזור לבסיס - כלכלה הנו מדע בתחום מדעי החברה ולא בתחום המדעים המדויקים (למרות שילוב לימודי מתמטיקה וסטטיסטיקה מרובים). יכולת הניבוי של כלכלנים הנם נמוכה מאוד שכן זו נקבעת על פי התנהגות בני אדם וזו משתנה בגלל שלל סיבות חברתיות, פוליטיות ובינלאומיות באופן תדיר.

המשבר הכלכלי אליו נקלענו, מפתיע במהירותו ובעוצמתו, יחד עם זאת מרבית הכלכלנים בעולם צפו שכלכלת ארה"ב (הכלכלה הגדולה בעולם) צפויה להיכנס למיתון במהלך שנה הבאה. ההאטה הכלכלית הלכה והתגברה בשנת 2019 על רקע מלחמות הסחר בהובלת נשיא ארה"ב. בנקים מרכזים בעולם ובכללם בנק ישראל בוחנים את ההסתברות למיתון בכל רגע נתון, הן את ההשפעה והן הסיכונים למקרי קיצון (באתר בנק ישראל ניתן לקרוא פרסום חצי שנתי של דו"ח היציבות הפיננסית העוסק בתרחישי קיצון). ככל שהמשבר הכלכלי מעמיק, הציבור נהיה פחות סבלני ודרוש ממקבלי ההחלטות תכניות ופעולות ברורות ליציאה מהמשבר.

כלכלת ישראל תלויה מאוד בצמיחה הכלכלית בעולם, מבחינת יכולת היצוא. כלכלנים יכולים לנסות לחזות מה תהיה הצמיחה בעולם, אך זו תלויה מאוד במקבלי החלטות, כלומר פוליטיקאים. מאוד קשה לדעת מה תהיה עוצמת מלחמת הסחר הבינלאומית והנסיגה הנוספת בגלובליזציה.

בשנים האחרונות בנק ישראל חזר והדגיש את הצורך בהשקעה בתשתיות, העלאת הפריזון, רפורמות בשוק העבודה וכו'. היינו יכולים להשפיע על הצמיחה בעולם, אך חשוב שמקבלי ההחלטות בממשלה, בכנסת, בסקטור הממשלתי ובהסתדרות יבינו את גודל השעה. האמונה שעברנו משברים קודמים (כמו משבר 2008) באופן טוב יחסי, יכולה ליצור שאננות ואשליה שתגרום לשנים רבות של דשדוש כלכלי.

כדי שנוכל לחזות את העתיד, צריך להבין את הצעדים וההחלטות של הממשלה, הסקטור הציבורי והעסקי. הטיפול הראשוני בנזק הכלכלי לוקה מאוד בחסר. גם אם תכניות האוצר נראות כאפקטיביות, המציאות מראה שהבירוקרטיה והסרבול יוצרות

סקירת שווקים - רבעון שני 2020

חסרי תקדים על מנת לגשר על פני העצירה החדה והפתאומית בפעילות הכלכלית במטרה להזרים נזילות, להקל על משקי הבית, העסקים והכלכלה.

בארה"ב הבנק המרכזי הוריד את הריבית לשיעור של 0.25%-0% והודיע על רכישה של 700 מיליארד דולר אג"ח מתוכם 500 מיליארד באג"ח ממשלתי לייצב את ריביות ו-200 מיליארד \$ אג"ח סוכנויות מגובות משכנתאות, תוכנית אשר הורחבה בהמשך ואיפשרה רכישת אג"ח חברות בדירוגים שונים. סה"כ תוכנית תמיכה כוללת, שמגיעה לסכום של כ-3 טריליון דולר וצפויה עוד להתרחב.

באירופה הוכרזה תכנית רכישת אג"חים על סך 750 מיליארד יורו ע"י הבנק המרכזי האירופאי וסה"כ תכנית תמיכה כוללת במשק של כ-3.4 טריליון אירו.

בישראל בנק ישראל הוריד את הריבית ל-0.1%, הכריז על תכנית לרכישת אג"ח ממשלתיות בסכום של 50 מיליארד ₪ על מנת לשמר יציבות נמוכה והממשלה הכריזה על תכנית של כ-90 מיליארד ₪ לייצוב העסקים ותמיכה במשקי הבית.

ע"פי תחזיות קרן המטבע, הכלכלה הגלובלית צפויה להתכווץ בכ-3% בשנת 2020 ולחזור להתאושש בשיעור של 5.8% בשנת 2021. בפועל, בארה"ב דווח על צמיחה שלילית של 4.8% ברבעון הראשון 2020, כאשר ברבעון השני צפויה התכווצות של כ-25%. סה"כ בשנת 2020 צפויה צמיחה שלילית בשיעור של קרוב ל-6%. בגוש האירו הכלכלה התכווצה בכ-3.8% ברבעון הראשון וצפויה להתכווץ בכ-10% ברבעון השני סה"כ צפי לצמיחה שלילית של כ-7.5% (IMF) בשנת 2020.

בישראל הכלכלה צפויה להתכווץ ע"פ קרן המטבע בכ-6.3% בשנת 2020, זאת בהשוואה לתחזיות של בנק ישראל לצמיחה שלילית של כ-5%. בכל העולם שיעור האבטלה גבוה באופן קיצוני, הצריכה הפרטית פחתה באופן משמעותי ושיעור החברות שאינו פעיל גבוה.

Table 1.1. Overview of the World Economic Outlook Projections (Percent change, unless noted otherwise)

	2019	Projections	
		2020	2021
World Output	2.9	-3.0	5.8
Advanced Economies	1.7	-6.1	4.5
United States	2.3	-6.9	4.7
Euro Area	1.2	-7.5	4.7
Germany	0.6	-7.0	5.2
France	1.3	-7.2	4.5
Italy	0.3	-9.1	4.8
Spain	2.0	-8.0	4.3
Japan	0.7	-5.2	3.0
United Kingdom	1.4	-6.5	4.0
Canada	1.6	-6.2	4.2
Other Advanced Economies ²	1.7	-4.6	4.5
Emerging Market and Developing Economies	3.7	-1.0	6.6
Emerging and Developing Asia	5.5	1.0	8.5

מה שהתחיל כמגיפה במזרח הרחוק שיכולה להוות בעיה בשרשרת האספקה שעלולה להביא להאטה כלכלית זוכתה להתעלמות מהמשקיעים במערב, התפתח לכדי מגיפה עולמית שהביאה לשיתוק של הפעילות הכלכלית בעולם. שווקי המניות שהיו יציבים יחסית עד לחודש מרץ ספגו ירידות שערות חדות והגיעו במהלך מרץ לירידה של כ-30-35% במדדי המניות העולמיים ובישראל בתנודתיות תוך יומית עצומה שהגיעה לשיעור של עד 10%. מדדי האג"ח בעיקר בישראל סבלו מירידות משמעותיות של למעלה מ-15% בשיא הירידות.

תנודתיות חריגה אפיינה גם את שוק המט"ח. הדולר התחזק מול השקל באופן חד של כ-12% מתחילת השנה על רקע מצוקת נזילות דולרית שנגרמה בשל הירידות החדות בשווקי המניות בעולם והצורך בהעמדת בטחונות דולריים. שערי המט"ח התייצבו הודות להתערבות בנק ישראל כך ששיעור ההתחזקות הדולר עומד על כ-1% מתחילת השנה.

הגישה של הבנקים המרכזיים לעשות ככל הנדרש על מנת לתחזק את הכלכלה והניסיון ממדינות המזרח על פיו נראה שניתן להשתלט על התפשטות המגיפה, הביאו להערכה שהשיתוק הינו זמני והביאו לעליות שערות חדות ותיקון חיובי בשווקי המניות והאג"ח.

מדדי אגרות החוב ומדדי המניות התאוששו באופן חד ומהיר, כאשר המדד העולמי נמצא **ACWI Index** (MSCI) תיקן בכ-21% מהשפל שלו השנה ונמצא במחיר הנמוך בכ-15% ממחירו בתחילת השנה. מדדי המניות בישראל ומדדי אג"ח ישראלים עדיין נמצאים עדיין בטריטוריה שלילית של כ-15% במדדי המניות ובין 4%-5% במדדי אג"ח בדירוגי השקעה מתחילת השנה.

הבנקים המרכזיים והממשלות פעלו יחסית במהירות והזרימו סכומים

מה שברור היום זה שאין התלבטות לגבי השאלה שהעסיקה את המשקיעים והכלכלנים האם צפוי מיתון ומתי, אלא כמה זמן יימשך ותוך כמה זמן הכלכלה תתאושש, כלומר האם מדובר בהתאוששות קצרה (V), בינונית (U/W) או ארוכה (L).

אי הוודאות מאוד גבוהה והעתיד תלוי במספר פרמטרים הקשורים בנגיף עצמו, כגון: לוח הזמנים לפיתוח החיסון, האם תהיה התפרצות חוזרת וכן פרמטרים הקשורים באופן ובקצב החזרה לפעילות מלאה. ניתן להניח בוודאות מאוד גבוהה שהריבית תישאר אפסית לאורך הרבה מאוד זמן.

ניתן להניח שבהסתברות מאוד גבוהה המצב הכלכלי לא יחזור למצבו טרום המשבר הן בבחינת התעסוקה (שיעור האבטלה יהיה גבוה יותר), הן בבחינת דפוסי הצריכה של משקי הבית והן בבחינת קצב החזרה לפעילות, שצפוי להיות מדורג מאוד בעיקר של סקטורים כגון: תיירות, אירוח, הסעדה או אפילו חזרה לקניונים.

מניות

ארה"ב. מדד ה-**s&p500** במהלך מרץ ואפריל ירד ועלה בשיעור של כ-30% ונסחר במחיר הנמוך בכ-13% ממחירו בתחילת השנה. בארה"ב צפויה ירידה ברווחי חברות **s&p500** בשיעור של כ-14.5% ברבעון הראשון וירידה של כ-26% ברבעון השני, כאשר סה"כ הירידה בשנת 2020 צפויה לעמוד סביב 15% בהשוואה לשנה קודמת. בהתבסס על הערכה זו, המדד נסחר במכפיל קרוב ל-20 ומגלם תשואה על הרווחים של 5%. מכפיל זה, נראה מכפיל גבוה שאינו מגלם את הסיכון ואי הוודאות בנוגע לקצב התאוששות הכלכלה ולסיכון בהתפרצות חוזרת, זאת על אף שנסחר בפרמיית סיכון של כ-5% מעל ריבית חסרת סיכון. **אירופה.** השוק האירופאי (מדד **stoxx600**) ירד מתחילת השנה בשיעור של כ-20%. במהלך מרץ הספיק לרדת מהשיא בשיעור של 35% ועד היום לתקן בכ-20%. הרווחים של חברות מדד **stoxx600** צפויים לרדת בשיעור של כ-17% במהלך 2020. תמחור השוק האירופאי נמוך יותר ומגלם את החשש בנוגע לבעיות המבניות ולהתנהלות מתואמת בתוך הגוש בבחינת תפעול תוכנית תמיכה כוללת לכלכלה האירופאית וערבות בין המדינות. עם זאת, הגישה של הבנק האירופאי המרכזי והממשלות לעשות ככל ששנדרש, תמשיך לתמוך בשווקים ועל כן בבחינת יחסי סיכון סיכוי נראה אטרקטיבי יותר בראיה ארוכת טווח. **ישראל.** מדד ת"א 125 ירד בשיעור של כ-35% ממחיר שיא אליו הגיע והספיק לעלות בשיעור של כ-25% מרמות השפל אליו הגיע. סה"כ מתחילת השנה ירד המדד בשיעור של כ-16%. בלטו בירידות מניות מגזר האנרגיה והנפט על רקע התרסקות במחירי הנפט בעקבות חשש מירידה בביקוש בשל האטה עולמית ומלחמת מחירים בין סעודיה לרוסיה. מגזרים נוספים שסבלו מחולשה הינם מגזר הבנקאות והפיננסים וכן ומגזר הנדל"ן, כאשר מגזר זה ירד בכ-20% לאחר עליה של 70% בשנת 2019.

בבחינה סקטוריאלית, מגזרים שייחנו מהמשך צמיחה ועלייה בביקוש

הינם מגזר הטכנולוגיה (טכנולוגיות ענן, אחסון, סייבר, סליקה וכן הלאה) ומגזר הציוד הרפואי, אשר יש מקום לבסס פוזיציה בתחומים אלו. סקטור הבנקאות (בעיקר בארה"ב ובישראל) הגיע למשבר עם מאזנים חזקים יחסית ונסחר במחירים נמוכים יחסית ונראה אטרקטיבי להשקעה בראיה ארוכת טווח.

השקעה בשווקי אסיה המתעוררים אשר התרומה של ביקוש פנימי והתרחבות מעמד הביניים מהווים חלק הולך וגדל בצמיחה הכלכלית שלהם נסחרים בתמחור אטרקטיבי יחסית ומעניינים כהשקעה לטווח ארוך. כך גם סקטור הטכנולוגיה בסין שגדל עם העלייה ברמת החיים ונסחר בתמחור נמוך יותר מהמקביל האמריקאי.

יש מקום לבצע השקעה סלקטיבית בחברות חזקות, בעלות מאזנים חזקים אשר יכולות לשרוד מיתון במשך מספר רבעונים.

היום, לאחר העליות החדות בשווקי המניות נשאלת השאלה האם התמריצים שהוזרמו יספיקו כדי לממש את תחזיות הצמיחה המעודכנות והאם המחיר בשווקים מגלם את התוצאות של השיתוק הכלכלי.

לא ברור כמה מהר עסקים ומשקי בית יתאוששו מן ההאטה ויחזרו לפעילות ועל כן אני נוטה להטיל ספק במהירות ובעוצמה של הריבאונד בשווקי המניות (בעיקר האמריקאי) בהתחשב באי וודאות המתמשכת סביב מסלול הכלכלה בעקבות המגיפה.

שוק האג"ח

שוק אג"ח גלובלי. בעקבות הורדות הריבית בארה"ב והמעבר לנכסים בטוחים שיעור התשואה על אגח ממשלת ארה"ב ל-10 שנים עומד סביב 0.6% בהשוואה לתשואה של 1.87% בתחילת השנה.

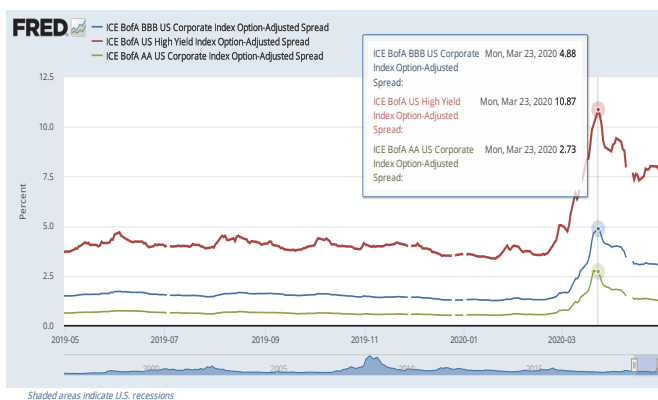
במהלך מרץ, המרווחים בשוק האג"ח בארה"ב התרחבו ואגרות החוב הקונצרניות סבלו מירידות שערים חדות. שוק האג"ח המדורג (**Barclays corporate bond**) ירד בכ-14% ממחירו הגבוה, שוק האג"ח המדורג **BBB** ירד בכ-16% ונסחר בתשואה של 5.35% המגלמת מרווח של כ-4.8% מעל הממשלתי. מדד האג"ח הלא מדורג ירד בכ-20% ונסחר במרווח של קרוב ל-11% מעל אג"ח ממשלתי לתקופה דומה. הודעת הבנק המרכזי בארה"ב במרץ על רכישת אג"ח מדורגות בשוק הראשוני והמשני הכולל גם חברות בדירוג השקעה, אשר דירוגן ירד מתחת לדירוג השקעה (**fallen angels**) ומאוחר יותר באפריל על רכישות אג"ח שאינן מדורגות באמצעות תעודות סל הביאו להתייצבות בשוק האג"ח. מחירי אגרות החוב עלו, המרווחים הצטמצמו שוק האג"ח המדורג נסחר בתשואה חיובית של כ-1% מתחילת שנה ונסחר במרווח של 2.1%. לעומתן אגרות חוב שאינן מדורג המחירים התייצבו סביב ירידה של כ-10% מתחילת השנה נסחר בתשואה של כ-8.15% המגלמת פרמיית סיכון של 7.7% על פני האג"ח הממשלתי לתקופה דומה.

בטווח הקצר מדיניות הרכישות של הבנקים המרכזיים תתמוך בשווקי

סקירת שווקים - רבעון שני 2020 המשך מעמ' קודם <<

הנכסים מגלמים את נזקי השיתוק הכלכלי. נראה ששוק המניות מתמחר תסריט אופטימי ביותר, זאת על אף אי וודאות גבוהה במיוחד לגבי שיעורי הצמיחה ברבעונים הקרובים. על כן יש לנקוט בגישה זהירה ולצפות לתנודתיות גבוהה. מנגד הריבית תישאר נמוכה לאורך זמן וסביר ששוק המניות ימשוך אליו משקיעים בשל היעדר אלטרנטיבות בעיקר אם יזרמו לשוק נתונים מעודדים. בשלב זה, בהינתן רמות המחירים וחוסר הוודאות נעדיף גישה שמרנית וסלקטיבית. יחד עם זאת, נרצה לנצל ירידות שערים חדות בהתאם לנסיבות על מנת להגדיל חשיפה לאפיק זה. שווקי האג"ח סבילו מירידות שערים חדות תיקנו את מרבית הירידות וימשיכו ליהנות מתמיכה של הבנקים המרכזיים. כיוון ולהערכת הריבית תישאר נמוכה ומתוך הערכה שגל המכירות בשוק האג"ח לא יחזור שוב באותה העוצמה יש מקום להשקעה בחוב באיכות אשראי גבוהה המעניקה תוספת תשואה על ריבית חסרת סיכון. בתנאי שוק אלה עדיפות לניהול אקטיבי וניצול הזדמנויות באפיקים השונים, תוך שמירה על רכיב נזילות מסוים שיאפשר זאת. קבלת החלטות השקעה והקצאת נכסים צריכה להיות מבוססת על סמך תמחור הנכסים בהתאם למאפייני כל לקוח בבחינת מטרות ההשקעה, מידת שנאת הסיכון ולא מושפעת מתנודתיות השוק.

האג"ח המדורגים ותייצב את שווקי HY. עם זאת, יתכן ונראה מימושים כתוצאה מהמשך הורדות דירוג ועליה בשיעורי חדלות הפירעון אשר ע"פ הערכות צפויה להגיע ל 8%-10% ב-2020 באפיק ה-HY. שוק ההלוואות המאוגחות (ה-clo) וחוב השווקים המתעוררים ירדו בחדות ולא נהנו מהתיקון כלפי מעלה במחירי הנכסים כיון ואינם נכסים הנמצאים ברשימת הרכישות של הבנק המרכזי. שוק ה-clo בשכבות החוב (לא האקוויטי) נהנה בעבר משיעורי חדלות פירעון נמוכים יחסית ונמצא ברמות מחירים שסביר שיניב תשואות חיוביות בעתיד. השקעה בחוב אג"ח שווקים מתעוררים באופן סלקטיבי עדיין מגלמת פרמיית סיכון אטרקטיבית להשקעה.

תחזית ארוכת טווח אפיקי השקעה

אפיק/נכס	תשואה צפויה מתחת למוצע	ניטראלי	תשואה צפויה מעל למוצע	תשואה צפויה עודפת	שניו מרבעון קודם
שווקי מניות					
ארה"ב	●				□
ישראל			●		□
מתעוררים			●		□
אירופה		●			□
שוק האג"ח					
ישראל ממשלתי		●			□
ישראל חברות		●			□
דירוג השקעה ישראל לא מדורג		●			□
ארה"ב ממשלתי	●				↓
חברות דירוג השקעה ח"ל		●			□
Senior loans		●			□
חברות ח"ל לא מדורג		●			↑
אג"ח מתעוררים			●		□
אלטרנטיבי			●		↓

הנתונים נכונים לתאריך 04.05.2020

שוק אג"ח בישראל. במהלך מרץ, פדיונות ענק של קרנות נאמנות הביא לירידות שערים חדות בשוק האג"ח בישראל. מדד ממשלתי כללי ירד בין 7-8%, מהלך שגילם עליית תשואות מרמה של 0 לרמה של 1.04% ומדד תל בונד 50 (מדד אג"ח שקליות אשר אינו כולל אג"ח אמריקאיות) ירד בשיעור של כ-15% ונסחר במחיר המגלם תשואה פנימית של כ-7%. הודעת בנק ישראל על תוכנית לרכישת אג"ח ממשלתי בסכום של 50 מיליארד ש"ח, העמדת הלוואות לבנקים בריבית 0.1 לצורך מתן הלוואות לעסקים ותוכנית הממשלה לתמיכה בעסקים במקביל להודעות ממשלתיות בעולם הביא לעליות בשוק האג"ח הממשלתי ולהתאוששות באפיק הקונצרני. מדד תל 50 שקלי התאושש והתשואה הפנימית לפדיון שמגלם עומדת סביב 3.4% מרווח של 3.13% מעל הממשלתי. בהינתן הערכה שהריבית תישאר נמוכה לאורך שנים האפיק הקונצרני עדין מעניין ברמות מחירים אלו, תוך בחינה סלקטיבית של יכולת החזר החוב לאורך זמן וחוסן החברות המנפיקות.

לסיכום. לאחר ירידות חזקות בחודש מרץ, השווקים התאוששו ונשאלת השאלה האם תוכניות הממשלה השונות תספקנה מענה מספק עבור הכלכלות על מנת למנוע קריסתן ותתמוך בהתאוששותן והאם מחירי

OUR PERSONAL FINANCIAL ADVICE
BEGINS WITH ONE QUESTION:

WHAT
MATTERS
TO YOU?

juliusbauer.com

Bank Julius Baer & Co. Ltd., Tel Aviv Representative Office,
46 Rothschild Blvd., Tel Aviv, T +972 (0)3603 9111

Julius Baer Financial Services (Israel) Ltd. is licensed by the Israel Securities Authority and provides its clients with investment marketing and portfolio management services in Israel and overseas.
The Tel Aviv Representative Office of Bank Julius Baer & Co. Ltd. is supervised by the Swiss regulator and is not subject to the supervision of the Supervisor of Banks at the Bank of Israel.

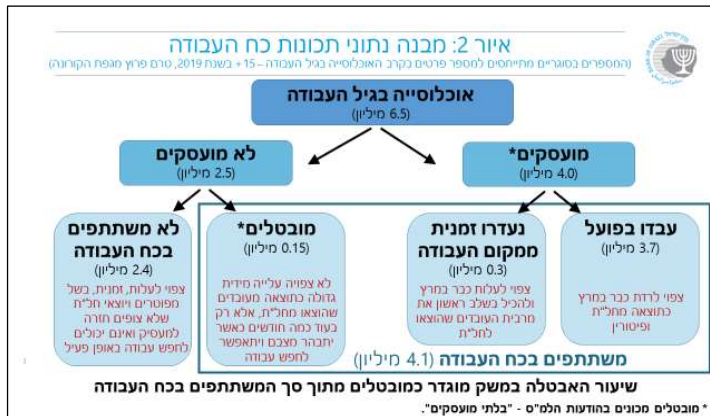
Julius Bär
YOUR WEALTH MANAGER

אבטלה בזמן קורונה - מיליון מובטלים ורק 3.5% אבטלה

מגבלות הדרגתית שבוצעו בארץ ובעולם ובהנחה כי מגמה זו תמשך, ככל הנראה המשק יחזור לפעילות ללא הגבלות משמעותיות במחצית השנייה של השנה. יחד עם זאת, מטבע הדברים המשק אינו מתנהג כמקשה אחת ואי לכך ישנם ענפים בהם הפגיעה היתה משמעותית יותר מענפים אחרים ולכן גם קצב ההתאוששות יהיה שונה. כפי שהחלטה לסגור את המשק הייתה מהירה, ההתאוששות יחסית למשברים אחרים כנראה תהא מהירה אף היא, אך חזרה מהירה ככל שתהא צפויה להיות הדרגתית לאור העובדה כי חלק מההשלכות הינן בעלות אופי מתמשך. על פי הנחת בנק ישראל בסופו של תהליך לא יוחזרו למקומות העבודה רק חלק מהעובדים אשר נמצאים כעת בחל"ת (עד כ-200,000 איש) ויוגדרו בסופו של דבר כמובטלים. צפי האבטלה במחצית השנייה של השנה יעמוד על כ-6%, ורק בסוף 2021 צפוי שוק העבודה להתייבב ולהתאפין בהיקף תעסוקה קרוב לזה שאפיין את המשק

הרבעון הראשון של שנת 2020 ייזכר כרבעון בו רוב אוכלוסיית העולם הוכנסה להסגר מסוים לתקופה בלתי מוגדרת. הסיבה למשבר הינה כאמור מגפת הקורונה אשר הביאה עימה שינויים רבים לחיינו, אחד המשמעותיים שבהם הוא ההיבט הכלכלי-תעסוקתי המשפיע על כולנו במידה זו או אחרת. למעלה מ-3 מיליון בני אדם חלו במחלה ומדינות רבות בשל החשש מהתפרצות הנגיף סגרו את שעריהן ועצרו את הפעילות הכלכלית שלהן, צעדים אלו השפיעו בצורה שלילית על יציבות הכלכלה העולמית וכך נוצר מעין מצב של קיפאון כלכלי. מליוני בני אדם איבדו את מקור פרנסתם וזאת לפחות עד לפתיחה מחודשת של המשקים.

בישראל מספר דורשי העבודה חצה את רף המיליון ועמד על למעלה מ-27% מכח העבודה, מרביתם הוצאו לחל"ת כפוי.

אחת לחודש מפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נתון אודות שיעורי האבטלה, בפרסום האחרון (נכון לסוף חודש מרץ) שיעורי האבטלה לא הגיעו למספרים הנ"ל וזאת בעיקר בשל הדרך בה מבצעים את ניתוח הנתונים ואופן ההגדרה לאדם מובטל. מובטל, לפי הגדרת הלשכה המרכזית, מוגדר כמי שאינו מועסק, מעוניין לעבוד, זמין לעבודה ומחפש עבודה בצורה פעילה. לעומת זאת, אדם הנעדר מהעבודה, אך מקבל תשלום (לרבות מהביטוח הלאומי) וצפוי לחזור לאותו מעסיק, נחשב **מועסק** הנעדר זמנית ממקום העבודה. מאחר שמרבית היוצאים לחל"ת עונים על הגדרה זו מספר המובטלים בחודש מרץ לא עלה בצורה משמעותית, דבר המסביר את פרסומי שיעור האבטלה במרץ שהיה רק 3.5%.

חשוב לציין כי לא מדובר רק בהגדרה גרידא אלא בהליך חשיבתי הנובע מן העובדה כי ההתנהגות הכלכלית של אדם הנמצא באבטלה תהא שונה מהפעילות של אדם שנעדר מהעבודה (גם אם בצורה כפויה) אשר יודע שיוחזר לעבודתו לאחר זמן מה. אופן ההתמודדות בארץ ובכלל בעולם אל מול התפרצות הנגיף הוא שיקבע וישפיע על התנהלות המשק ויציבותו. לאור מהלכי הסרת

טרם הקורונה. עם זאת בהסתכלות אחורה ובחינת משברים קודמים ניתן לראות שגם מספר שנים לאחר סיום המשבר שיעורי האבטלה נותרו גבוהים ממצבם בטרם התפתחות המשבר.

לסיכום:

התקופה הקרובה כנראה תתאפין בסימני שאלה רבים וזאת משום שהמשבר הנוכחי הינו חסר תקדים בהיקפו ובמאפייניו. לפיכך, קשה להעריך את משך השפעותיו הכלכליות ואת עוצמתן. המשקיעים יחפשו בעידן פוסט קורונה פתרונות ואפיקים חדשים להשקעה אשר יתנו בין היתר מענה לצורת החיים החדשה, שכן ברור כולכם כי העולם לאחר הקורונה ישתנה. ניתן לראות כי השינוי כבר החל בהרגלי חיי היום יום ובצורת העבודה שלנו שאימצה טכנולוגיות קיימות וחדשות על מנת לאפשר לשוק להמשיך להתנהל. ככל הנראה יהיו עסקים שייסגרו וחברות שיצמצמו עובדים אך בין כל אלו אנו צופים צמיחה של חברות ויזמות חדשניות להתמודדות עם המצב החדש ומטבע הדברים אלו יביאו עימן אפשרויות תעסוקה נוספות.

נדור פינסי

צבי סטפק, מייסד ובעלים משותף של בית ההשקעות "מיטב דב"

מיטב דב

מפולת בשווקים הפיננסיים - איפה את ?

מך, כאשר, בתקווה שהקורונה תיעלם מחיינו, נחזור לעולם של ריביות אפסיות להרבה זמן ולתשואות עלובות באיגרות החוב הממשלתיות, ואז המשקיעים יפנו לכיוון המניות, אז מדוע שלא נקדים אותם? ועוד אפשר לטעון שהמשקיעים מסתמכים על כך שטראמפ, בשנת בחירות, לא יכול להרשות לעצמו בורסה גרוועה, בורסה שבהתנהגותה הוא רואה את השתקפות מה שהוא חושב כהצלחתו. משקיעים אחרים מסתמכים על הצהרת הפד שהוא יעשה את כל מה שנדרש כדי לאושש את הפעילות הכלכלית, ועל האמצעים חסרי התקדים שהוא והממשל האמריקאי אכן הפעילו.

כל ההסברים האלה הם יפים וטובים, אבל הם מתעלמים מכמה גורמי סיכון פוטנציאליים.

ראשית - מחירי המניות כבר לא זולים כפי שהיו לפני כחודשיים, באמצע מרץ.

שנית - מי יתקע לידינו שהקורונה אכן תיעלם מחיינו ולא תחזור בחורף, ואולי במהדורה יותר קטלנית, כפי שאומרים לא מעט אפידמיולוגים.

שלישית - האם באמת הפד הוא כל יכול ואפשר לתת בו אמון עיוור? **ורביעית** - האם אכן ניתן להסתמך על טראמפ והבחירות לנשיאות? ברור שיש לו אינטרס בבורסה חיובית, אבל, האם הוא אכן מסוגל "להביא את הסחורה"? הרי, מצד שני, הוא נשמע כמי שמתכנן את חידוש מלחמת הסחר עם סין, ובי"גלגול" הקודם שלה היא לא עשתה, כידוע, טוב לשוקי המניות.

וכך, נותרנו עם שאלת המיליון \$. האם ההתאוששות המופלאה של שוקי המניות היא אמיתית, או שהיא בסך הכל ראלי במסגרת שוק שנשאר דובי. וכבר היו דברים מעולם במפולות קודמות בהיסטוריה של וול סטריט.

ההתנהגות התנודתית והתזזיתית של שוקי המניות בעת האחרונה מעמידה אתגר לא פשוט בפני מנהלי השקעות, כמו גם משקיעים שלהם השורה המנהלים תיקי השקעות בכוחות עצמם, או בעזרת היועץ שלהם בבנק. התנודתיות היא אמנם לחם חוקם של שוקי המניות וראינו אותם בשנים האחרונות משנים כיוון מ-2017, הטובה מאוד, ל-2018 הרעה, ל-2019 החלומית. אבל, התנודתיות הנוכחית היא בהחלט יוצאת דופן. משבר הקורונה של 2020 שונה מאוד מהמשבר הגדול הקודם של 2008 במובן הזה שהוא הגיח כאילו משום מקום, ללא רמזים מטרימים כמו שהיו לרוב במשבר 2008. הגורם שלו לא היה תוצאה של התערערות מתמשכת של המערכת הפיננסית בארה"ב ומחוצה לה, אלא תוצאה של וירוס זערוורי שהצליח לערער את יסודות המערכת הכלכלית ולגרום לצניחה בשערי המניות.

במשבר 2008 שערי המניות ירדו עוד הרבה לפני ה"סיפור" של ליהמן ברדרס, במהלך של שנה כמעט, ואילו במשבר הנוכחי שוקי המניות קרסו לפתע ובתוך פרק זמן קצר מאוד שבין ה-19 בפברואר לאמצע מרץ. וכשם שהצניחה הייתה מהירה מאוד, כך גם התיקון כלפי מעלה. בתוך פרק זמן של כחודש וחצי, מאמצע מרץ לערך עד לסוף אפריל, שוקי המניות תיקנו בדרך כלל כ-70% עד 80% מן הירידות, והנאסד"ק הגדיל לעשות ומחק כמעט את כל הירידות!

כלומר, שוקי המניות עשו מהלך מטורף של V כמעט מושלם בתוך פרק זמן קצר, וכך גם עשו לא מעט מאיגרות החוב הקונצרניות בעולם ובישראל.

מהלך כזה מעורר מיד את השאלה - מה קורה כאן? האם המשבר הכלכלי, הריאלי הוא כבר מאחורינו, כך שהשוק "מרשה לעצמו" להתאושש באופן כל כך עוצמתי ומהיר? התשובה היא, כמובן, שלילית. המשבר הכלכלי והנתונים הגרועים על הפעילות העסקית היא הרבה יותר לפנינו מאשר מאחורינו. אז, כיצד זה, בכל זאת, השוק עשה מהלך עליות מרשים כל כך? אפשר להציע סדרה של הסברים להתנהגות הזו של השוק. אחד הפופולריים שביניהם טוען, שנכון שהמשבר הכלכלי הוא יותר מלפנינו מאשר מאחורינו, אבל בסופו של יום זהו משבר זמני והכלכלה תתאושש ממנו במהירות בעזרת הסיוע חסר התקדים של מדינות לסקטור העסקי, כך שהנזק שייגרם לחברות עסקיות יהיה נקודתי והרווחיות שלהן תחזור לרמה שהתרגלנו אליה. לכן, כדאי כבר היום לרכוש מניות, שכן מה שקובע את מחירי המניות הן הציפיות לעתיד ולא המצב העכשווי. יותר

מדור פיננסי

רון רביזאדה, יועץ השקעות פיננסיים ניהול הון פרטי

Finansim
פיננסים ניהול הון פרטי

צפי ל-12.8 מליון תושבים בישראל בשנת 2040

התוצאות מראות כי קיימת ירידה בשיעורי התמותה הסגוליים בכל הקבוצות והגילאים נתון המעיד על מגמת שיפור בבריאות האוכלוסייה הירידה בשיעור התמותה תואמת את המגמה במדינות אחרות בעלות תמותה נכונה ותוחלת חיים גבוהה ביחוד באגן הים התיכון, עם זאת חשוב לומר שהירידה אינה אחידה בקרב המינים והמגזרים.

פריון - שיעור פריון סגולי מאפשר לחזות היקף ילודה בשנה נתונה בדרך כלל לידות הן המרכיב העיקרי התורם לגידול האוכלוסייה ובישראל בשונה ממדינות מפותחות אחרות שיעור הילודה מאוד גבוה ומסביר חלק ארי מהגידול השנתי באוכלוסייה. מספר הלידות הכולל מחושב בכל קבוצת גיל ובמספר הנשים בקבוצה.

הגירה - הגירה היא מרכיב דמוגרפי קשה לחיזוי משום שבעוד לידות ומיתות מתרחשים פעם אחת בחיי אדם הרי שהגירה יכולה לקרות כמה פעמים בחייו של אדם בכל שלב. ניתן להגר למספר רב של מדינות, ישנה הגירה חוזרת ומגוון סוגי הגירה והגדרות אדמיניסטרטיביות לכל אחד מהם כמו למשל לצורך עבודה או נישואין קשה לחזות הגירה מפני שהיא מושפעת ממגוון סיבות היסטוריות שקשה לצפות אותן כמו העלייה מרוסיה בשנות ה-90 וגלי הפליטים שהגיעו לאירופה מהמזרח התיכון ואפריקה.

מדינת ישראל חוגגת 72 שנים וללא ספק מדובר במפעל ציוני חשוב וגדול. בכדי להתאים את השירותים לגודל האוכלוסייה יש צורך באומדן/חיזוי של גידול האוכלוסייה על כל המשתמע מכך וזאת בכדי לאפשר המשך מתן שירותים תקינים.

בשנים האחרונות יש האצה בפיתוח התשתיות בישראל, אך האם הפיתוח מספק את קצב גידול האוכלוסין הצפוי? האם הפיתוח לוקח בחשבון את השינוי הצפוי בהרכב האוכלוסייה?

מדינת ישראל מפורסמת מעת לעת ע"י הגופים הרשמיים ואחרים תחזיות אוכלוסייה עתידית. תחזיות אלו משמשות לשם הערכה וחיזוי עתידי על מגוון תחומים ומגזרים בישראל. לאחרונה התפרסם מאמר העוסק בתחזית לאוכלוסייה עד שנת 2040 שנערך ע"י פרופ' אלכס וינרב ממרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.

בבניית תחזית עתידית לשנים ארוכות יש מגבלות רבות, נדרשים למפות נתונים מגוונים מאוד וכן הנחות יסוד עיקריות בדבר שיעור תמותה, פריון והגירה. תחזית ארוכת טווח בוחנת שינויים לכל הנחת יסוד הן של ירידה והן של עלייה.

תמותה - שיעור התמותה שונים בין מגזר למגזר ובין נשים לגברים וככל שטווח התחזית ארוך יותר גוברת הסבירות לאי דיוקים בתחזיות.

הכלכלי צפויה להיות ארוכת שנים. הממשלה החדשה בליווי משרד האוצר ובנק ישראל צריכים לבנות תוכנית כלכלית ארוכת טווח אשר תוציא את המשק ממתון. מאחר וצפי הגרעון לגדול באופן חד, חשוב מאוד להרחיב את הגרעון בצורה יעילה לטווח הארוך. שימוש לא מושכל בגידול בגרעון הממשלתי יכול להכניס את ישראל לשנים רבות של האטה. כלומר, הגדלת גרעון בהמשך השנה לצורך האצה כלכלית, ראוי ותתיישב עם התחזיות לגדול האוכלוסין וצרכי המשק בעתיד. על רקע המשבר הצורך ביעילות ותכנון ארוך טווח הכרחי מתמיד.

בבואם לבחון תחזית לשנת 2040 החוקרים בוחנים תרחישים שונים כפי שהוזכר לעיל, משנים כמובן את הנתון הסופי בדבר גודל האוכלוסייה העתידי אך עם זאת אינם משנים באופן מהותי את המגמות הדמוגרפיות המרכזיות הקיימות בישראל.

על פי ממצאי המחקר, ישראל הינה מדינה ייחודית מבחינה דמוגרפית, המאופיינת בשילוב יוצא דופן של פריון גבוה, תמותה מאוד נמוכה הגירה חיובית ושיעורים גבוהים של הגירה חוזרת. כל אלה מביאים לגידול מהיר של האוכלוסייה אשר 80% ממנו מקורו ביחס ילודה לתמותה ו20% בהגירה החיובית. הנתון הבסיסי העולה מהמחקר הינו כי אוכלוסיית המדינה תצמח מ-9.1 מיליון תושבים היום לכדי 12.8 מיליון תושבים ב-2040.

על פי המודל אותו מציגים החוקרים צפויות להתעצם מגמות בהרכב האוכלוסייה בשנים הקרובות:

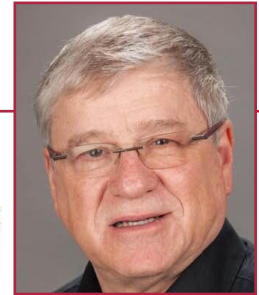
צפויה ירידה מסוימת בשיעור האוכלוסייה היהודית בישראל בשל מבנה הגילים שלה, מ-79% לפחות מ-78%, שם היא צפויה להתייבב. אוכלוסיית הגיל השלישי (מעל גיל 70) צפויה לגדול באופן משמעותי (מ-699 אלף ב-2017 ל-1.326 מיליון ב-2040) חלק מזה נובע מקצב ההזדקנות אשר צפוי להאיץ ב-15 השנים הקרובות. חשוב לציין כי קבוצת גיל זו (שלישי) עתידה להיות מורכבת משיעור גבוה של נשים, אם כי הירידה הצפויה בתמותת הגברים תביא לירידה הדרגתית בהמשך ביחס זה. כמו כן, קצב ההזדקנות במגזר הערבי צפוי להיות גבוה בהרבה אל מול היהודי (כמעט פי ארבעה בהתאמה), לשוני זה עתידות להיות השלכות בדבר תעסוקת מבוגרים ורווחתם במגזר הערבי בעשורים הקרובים.

בעשרים השנים הבאות קבוצה גדולה של אנשים תיכנס לשנות החמישים לחייה - שנות שיא מבחינת תפוקה והכנסה, ולפיכך צפויה עלייה בצריכה, בהכנסות ממיסים וכדומה.

בחלק האמצעי בפירמידת הגילים נמצאים גיל הביניים היצרני (גילאי 25-35) כאשר מצד אחד קבוצת גיל זו נושאת עמה תועלת כלכלית לא מבוטלת עד להגעת גיל הילדים הבא, אך מצד שני פירוש הדבר שמספר האנשים שיכנסו לשוק העבודה יעלה 150 השנים הקרובות בהשוואה לשנים האחרונות ויחייב את המשק להיערך בהתאם מבחינת תעסוקה, דיור וכדומה. שיעורי גידול אלו עתידים להציב אתגרים רבים לכלכלה הישראלית בתחומי ההשכלה הגבוהה, התעסוקה והדיור.

באוכלוסיית הילדים צפויה האטה בילודה בעשור הקרוב במגזר היהודי זאת למרות ההנחה כי שיעור הפריון הסגולי לא צפוי להשתנות, הסיבה לכך היא האטה במספר הנשים בתחילת ובאמצע שנות העשרים לחייהן (אולם המגמה צפויה להשתנות עד שנת 2030). לעומת זאת במגזר הערבי צפויה עלייה ניכרת בילודה כל זאת עקב שינויים בקבוצות הגיל השונות במגזרים.

המחקר של מרכז טאוב נערך טרם משבר הקורונה. עוצמת המשבר

"מזומן הוא המלך"

ההשפעות הכלכליות של משבר הקורונה תימשכנה זמן רב לאחר שהסכנה תפחת. יש למצוא ומהר פתרונות מחוץ לקופסה.

מופעי בידור, מסעדות, בתי קפה, רשתות אופנה ועוד. אולם מי שחשים את הפגיעה ביתר שאת הם העסקים הקטנים וחברות ה-Middle Market, היות וגם בעיות של שגרה מגזר זה מתמודד עם אתגרים וחסמים כבדים ועסוק בהישרדות יומיומית כמו: קשיי נזילות, קושי בקבלת אשראי, רגולציה מכבידה, בירוקרטיה מסורבלת, קושי בניוס עובדים איכותיים והעדר טכנולוגיה מתקדמת האמורה להאיץ את העסק קדימה.

בחודשיים האחרונים כולנו מתמודדים עם משבר גלובלי מתגלגל, מעין צונאמי שהשפעותיו מכות לכל עבר. זהו משבר שאיש מאיתנו

לא חזה את עוצמתו.

יתר על כן, על אף התחושה של חזרה לשגרה, לא ניתן להעריך או לאמוד את מידת הנזק שנגרם ועוד ייגרם ממנו בעתיד.

ישראל הינה מדינה שהתמודדה ומתמודדת עם משברים לאורך כל שנות קיומה, אלא שהפעם אנו מצויים במלחמה מסוג אחר ומתמודדים יחד עם כל מדינות העולם עם אויב סמוי אותו איננו רואים ואין לנו עליו מודיעין בסיסי מוקדם.

כידוע איטליה, ספרד, צרפת, בריטניה וארה"ב חשות ביתר שאת את עוצמתה של המגיפה והן חוות מספר גבוה מאד של חולים ומתים בהשוואה לישראל, היות ובתחילת המשבר הקלו ראש ולא נקטו בצעדי מניע מקדימים מספקים.

כעת עם תחילת שוך סערת הקורונה, המעזעזעת את כל השווקים בעולם, והחזרה ההדרגתית לשגרה, אנו חייבים לחזור לחלקת האלוהים הקטנה שלנו ולטפל בחוליי המשק הישראלי כך שנוכל לעלות שוב על מסלול של צמיחה.

בחודשיים האחרונים חווים בישראל ובעולם כולו משבר כמותו טרם הכרנו בעבר.

המשבר מקורו בבריאות, אולם כתוצאה מההנחיות של רשויות החוק בארץ ובעולם, שמטרתן, לשמור על בריאותו של הציבור נסגרו בחודשיים האחרונים עסקים רבים כמו: מקומות בילוי, מסעדות, קניונים, שווקים, תיאטראות, בתי קולנוע, נותני שירותים ועוד.

בימים אלה כאשר אנו מצויים במצב של חזרה הדרגתית לשיגרה, ניתן לומר, כי ייתכן והמהלכים הדרמטיים של הסגר שנכפו על

הציבור וההשבתה של מערכת החינוך ושל ענפים רבים במשק, מנעו את התפשטות המגפה, ברם, הפגיעה של הקורונה במגזר העסקי היא אנושה. קיימים עסקים רבים שנסגרו וישנם כאלה שצימצמו את פעילותם בשיעור של עשרות אחוזים. עובדים רבים יצאו לחל"ת, חלקם פוטרו ושיעור המובטלים במשק עומד כיום על שיעור גבוה שלא ידענו כמותו מזה שנים רבות.

ככירים באוצר, בבנק ישראל ובמגזר העסקי מעריכים כי, בעקבות המשבר, עלול המשק הישראלי להתדרדר למיתון מהמשמעותיים ביותר שידעה ישראל.

לפי הערכותיו של בנק ישראל, הצפי הוא ירידה חדה בשיעור הצמיחה במשק עד לכדי צמיחה שלילית בשיעור שבין 5-6% וכל זאת בתקווה כי לא יהיה גל נוסף של תחלואה בהמשך השנה.

מרבית המגזרים במשק נפגעו מהמשבר החל מחברות תעופה, עסקים בתחומי התיירות הנכנסת והיוצאת, הפקת אירועים,

למניעת סחף קרקע, שיטפונות ופגעי טבע אחרים בשנה בה הוצאו על אף שהם מוגדרים כהוצאות הוניות במהותן, האמורות להיפרס למספר שנים עפ"י תקנות הפחת. למרות שאיני בעל השכלה רפואית ואיני עוסק באפידמיולוגיה הרי לטעמי המצב השורר כיום בשווקים הגלובליים, מביא אותנו למסקנה חד משמעית כי נגיף שהגיע מעולם החי ועובר מאדם לאדם בהיקפים עצומים פוגע למעשה במשאב החשוב והעיקרי ביותר של כל עסק והוא ההון האנושי ולכן, נדרש לבצע שינויים דרסטיים בדפוסי העבודה ולשמור עד כמה שניתן על משאביו.

ג. הכרה בחובות אבודים - על מנת להעלות את רמת הוודאות יש להקל בהתרה בניכוי לצרכי מס של חובות אבודים כבר בדוחות הכספיים של שנת 2019.

אנו מצויים במלחמה קשה עם אויב שאיננו מכירים ותקוותי שעם הקמתה של הממשלה החדשה, היא תתרכז לא רק בשמירה על בריאותו של הציבור אלא תמשיך בהאצת המשק למסלול נורמלי.

על הממשלה לתת מענקים מתמרצים למעסיקים על מנת שיחזירו לעבודה עובדים מחל"ת וזאת לא כדי לסייע למעסיקים אלא לסייע למשק אחרת העובדים הנמצאים בחל"ת ידרדו למעגל האבטלה ולהעמקת המשבר.

האחריות להשיב את המובטלים למעגל העבודה אינה רק כלכלית אלא גם חברתית. היות ולא ניתן לקיים כלכלה בריאה וחזקה בלי עוגנים חברתיים יציבים.

לזמן התגובה (הטיימינג) יש חשיבות מכרעת וכל התוכניות להשבת המשק לשגרה, ככל שתהיינה מיטיבות אם לא תיושמה מיידית, ניתן להמשיל זאת לרכבת הרים הנוסעת במדרון חלקלק ללא יכולת בלימה.

יש להשתחרר מהפרדיגמות אליהן הורגלנו ולנהוג במדיניות פיסקלית מרחיבה שתוביל לבלימה של המשבר כך שלקראת סוף הרבעון הרביעי של 2020 נתחיל לחוש שינוי מגמה לכיוון של צמיחה חיובית, כך שבתחילת שנת 2021 יחזור המשק לשיעורי צמיחה חיוביים.

אני סבור כי, ההקלות שניתנו עד כה אינן נותנות מזרז להתמודדותם של העסקים הקטנים וחברות ה-Middle Market כתוצאה מגל ההדף האדיר שיצר המשבר ועסקים רבים מצויים בסכנת סגירה. על הקברניטים מוטלת החובה לפעול ומהר למציאת דרכים אשר יפחיתו את נטל הביורוקרטיה ויאפשרו מתווה פשוט ונוח יותר לעסקים כמו: הקלות בקבלת אשראי, הקלות במיסוי, הפחתת עלויות של העסקת עובדים, קיצור תהליכי תכנון ובנייה, האצת מסלולים ירוקים להליכי רגולציה ובאופן מידי.

עסקים רבים נתקלים בקשיים ביורוקרטיים רבים כל אימת שהם פונים לקבלת המענק. ישויות רבות, אשר פנו לקבלת סיוע מקרן הסיוע בערבות המדינה, נתקלות בקשיים והמצב הוא שמתוך כ-40,000 בקשות שהוגשו לקבלת אשראי אושרו רק כ-25% בלבד.

קיים כלל ידוע בכלכלה ובניהול עסק: "מזומן הוא המלך" והוא מקבל משנה חשיבות בתקופה זו.

מרבית העסקים הופכים לחדלי פירעון לא מכיוון שאינם רווחיים אלא בשל העובדה שתזרים המזומנים השליילי שלהם אינו מאפשר את המשכיותם העסקית.

העיכוב בהעברת המענקים לעסקים למרות שעברו כחודשיים או יותר מפרוץ המשבר כמו גם עיכוב במתן אישורים להלוואות גם אם יגיעו בעתיד עלולים להיות בבחינת ניסיונות החייאה לאחר שהחולה כבר מת.

העסקים זקוקים לחמצן היום ולכן, על האוצר להעביר את כספי המענק אותם תיקצב באופן מידי ולא מחר אלא אתמול!

גם בהיבט החקיקה הפיסקלית בתחום המס על המדינה לנקוט במהלכים מהירים על מנת ליצור וודאות. לכן, טוב תעשה הממשלה אם תחשוב מחוץ לקופסא ותיזום מיידית חקיקה מקלה על מנת לייצר רמת וודאות.

א. החלת מנגנון Carry Back - יש לאפשר קיזוז הפסדים שיווצרו בגין שנת 2020 אל מול ההכנסות החייבות במס בשנים 2019-2017, בדומה למהלך שנעשה בארה"ב אחרי משבר ה-Sub Prime בשנת 2008. אומנם הדבר כרוך בעלות תקציבית אך הוא מתבקש.

ב. יש לראות בנגיף הקורונה כפגע טבע - פקודת מס הכנסה קובעת כי ניתן להתיר בניכוי הוצאות לצורך נקיטת אמצעים

הכותב הינו שותף מנהל ב-RSM שיף הזנפרץ ושות' רו"ח, נשיא לשעבר של לשכת רו"ח בישראל.

הגנה על בני משפחה בעלי מוגבלויות שכלית או קוגניטיבית במסגרת תכנון הון משפחתי

כיום קיימים פתרונות מגוונים בחוק הישראלי המאפשרים דאגה והבטחה של עתידו של בן משפחה בעל מוגבלויות ואסקור בקצרה את העיקריים שבהם:

1. אפוטרופוסות - המוסד הוותיק והידוע המכונה אפוטרופוסות הינו פתרון, שקרנו יורדת במשפט הישראלי וכיום עם העברת המשקל לרצונותיו של אדם הבודד קמו תחתיו פתרונות חליפיים דוגמת "מיופה כח" בייפוי כח מתמשך, "תומך בקבלת החלטות" וזאת גם בשל הקשיים שהתגלעו במהלך השנים במודל האפוטרופוסות וביישומו הלכה למעשה. הקושי באפוטרופוסות לבדה הינו, שכמעט כל פעולה דורשת את אישור בית המשפט או האפוטרופוס הכללי, יש להגיש דו"ח שנתי מה שכרוך גם בהוצאות ולמעשה האפוטרופוס אינו "עצמאי בשטח" וככול בכבלי הברוקרטיה. נוסף על כך, הפיקוח על האפוטרופוסים לא מילא אחר הציפיות שתלו בו המחוקקים.

2. מסמך הבעת רצון - החוק מאפשר להורה או אפוטרופוס של קטין או בגיר לציין במסמך "הבעת רצון" מי הוא הרוצה שימשש כאפוטרופוס לילדו או לבגיר. מדובר בהבעת רצון ובית המשפט ייקח זאת בחשבון במקרה בו יהפוך ההורה לחסר כשירות להבחין בין טוב לרע ואולם בית המשפט אינו מחויב ליתן למסמך הבעת הרצון תוקף. לשם עריכת מסמך הבעת רצון צריך גם את הסכמת האפוטרופוס החליף שיצטרך לחתום על המסמך יחד עם מי שמביע את רצונו. בפטירתו של מביע הרצון המסמך פוקע ואינו תקף עוד. לשם בקשה למינוי אפוטרופוס מחליף לאחר מותו של אדם צריך לקבוע זאת בצוואתו.

3. צוואה חכמה והקמת נאמנות - כפי שצוין לעיל, גם כאשר האח של בעל המוגבלות מלא כוונות טובות לא תמיד תושג המטרה המבוקשת - דאגה לרווחתו וצרכיו של בעל המוגבלות. ניתן לתהות ולשאול - מדוע? יש לכך הרבה מאוד טעמים ואמנה רק כמה מהם כדי שנבין את חלק מהסיכונים שעשויים להתממש בהמשך הדרך:

א. העברת כל ההון לאח המסור, עשויה לגרום לכך שנכסים אלו יהיו חלק מהרכוש המשותף שלו ושל בת זוגו ובמקרה של סכסוך ביניהם

במהלך השנים גוברת המודעת בחברה הישראלית לכך, שיש ליצור פתרונות שונים, מגוונים ויצירתיים לשם שילובם של בעלי מוגבלויות בחברה. מודעות זאת העלתה, לא אחת, את הנושא לשיח הציבורי וכפועל יוצא הביאה לפעילותם של המחוקקים בנושא. הסדרים אלו הינם הסדרים במישור הציבורי ולעיתים גם במישור הפרטי אך לא במישור המשפחתי. בחיבור זה אבקש להביא בפניכם מספר כלים בדין הישראלי המאפשרים לכל אחד ואחת מאיתנו, כאנשים פרטיים, להקנות הגנה והבטחת זכויותיהם במסגרת המשפחתית וצרכיהם של בני משפחה בעלי מוגבלויות (שכליות או קוגניטיביות) שאינן מאפשרות להם לנהל את ענייניהם לבדם, וזאת לתקופה ארוכה, שתימשך גם לאחר פטירתנו.

כידוע, הורים לילדים בעלי מוגבלויות קשות מתמודדים עם אתגרים וקשיים לא מעטים במאבק היומיומי להעניק לילדיהם אלו את הטיפול והתנאים הטובים ביותר. כל הורה כזה, מהרהר בינו לבין עצמו, לא פעם: "כל עוד כוחי במותני עתידו של הילד בעל המוגבלות מובטח אבל מה יהיה אחרי פטירתי?" כמי שהעניק שירותים משפטיים במשך שנים למוסדות האמונים על טיפול באנשים עם מוגבלויות נתקלתי במקרים של אנשים בעלי מוגבלויות קשות, שחצו את גיל 60 - 70 שמצויים במוסד כאשר מעגל קרוביהם הולך ומצטמצם. המחשבה המקובלת בעבר הייתה, שלא ניתן להבטיח את צרכיו של בעל המוגבלות ולכן יש לסמוך על טוב ליבם ומחויבותם של קרובי משפחתו (מדרגה ראשונה) ולקוות לטוב. בן המשפחה היה מתמנה כאפוטרופוס של בן המשפחה בעל המוגבלות והיה אחראי על כל ענייניו.

לכן, במסגרת תכנון ההון המשפחתי, הורים לילדים בעלי מוגבלויות היו מעבירים את כלל רכושם לילדיהם, למעט הילד בעל המוגבלות תוך קביעת הוראות ובקשות שונות לטיפול באחיהם בעל המוגבלות. במקרים רבים בקשות אלה, לא נאכפו במסגרת משפטית, שכן לא היה מי שיאכוף אותן וטיב והיקף הדאגה והמענה לצרכיו של בעל המוגבלות נקבעו כפועל יוצא של האח היורש.

שניתן לצפות כבר בשלב זה, לאחר היוועצות במטפלים וברופאים המכירים את בעל המוגבלות. עוד ניתן לקבוע הוראות שונות לעניין היוועצות בגורמים מקצועיים וזהותם ועוד. בדרך הזאת, יוכל מי שימונה כנאמן להתרכז ברווחתו של בעל המוגבלות ולא להידרש לאישורים שונים אשר היה אמור לקבל אם היה אמור לנהל את הכספים והנכסים שהועברו לבעל המוגבלות בירושה, במסגרת האפוטרופסות. סקרת בקצירת האומר אפשרויות שונות העומדות לבני משפחה של בעלי מוגבלויות כדי להבטיח את עתידם וצרכיהם לאורך זמן. כאשר תכנון ההון המשפחתי, כמפורט לעיל, נערך בתבונה וברגישות, תוך למידת המקרה, הרצונות, המשפחה והיחסים בתוכה יהיה חלקו של בעל המוגבלות מובטח, מפני צדדים שלישיים, וכן תובטח המשכיות הדאגה לצרכיו של בעל המוגבלות לאורך זמן, מה שיאפשר להוריו, בבוא יומם, לנוח על משכבם בשלום.

* עו"ד אביחי אהרונוף מומחה בתחומי תכנון ההון המשפחתי למשפחות עתירות הון ומשפחות מן הישוב ובמשפט מסחרי (מקומי ובינלאומי) ומייצג חברות ציבוריות, פרטיות ויחידים.

www.aharonoff-law.com

** החיבור נכתב בלשון זכר ואולם מתייחס לשני המינים.*** המידע המופיע למעלה אינו בגדר ייעוץ משפטי למקרה ספציפי או המלצה וכל מקרה דורש היוועצות בעורך דין.

(וכאשר שיעורם של סכסוכים אלו עולה במדינת ישראל משנה לשנה) יכולה בת הזוג לדרוש במסגרת ההליך המשפטי את חלקה בנכסים אלו ואז יישאר האח בעל המוגבלות בחוסר משאבים לטיפולים ולצרכיו היומיומיים.

ב. העברת כל ההון לאח המסור, עשויה לגרום לכך שבמקרה, שחס וחלילה, האח המסור יקלע להליכי פשיטת רגל (במקרה של חובות לצדדים שלישיים) יהווה ההון חלק מקופת פשיטת הרגל, שיחולק לנושיו של האח המסור עד כדי פרעון כל חובותיו.

ג. העברת כל ההון לאח המסור, עשויה לגרום לכך שבמקרה בו האח המסור יקבל החלטה כלכלית לא נכונה בהון שיירש לא ייוותר די הון לצרכיו של האח בעל המוגבלות.

ד. האח המסור יעבור כמו כולנו שינויים בחייו, שעשויים לגרום לו, לא מתוך רוע לב, להעדיף לתקופות את המשפחה שהקים, את תחביביו ורצונותיו על צרכיו המיוחדים של אחיו.

בכדי להבטיח את עתידו וצרכיו של בן המשפחה בעל המוגבלות חלק ממגמת תכנון ההון המשפחתי העכשווי כוללת שילוב בין כלים משפטיים וניצול היתרונות הטמונים בכל אחד מהם. במקרה מעין זה, ניתן לערוך עבור הוריו צוואות חכמות, עם הוראות מתאימות המבטיחות את ההורשה לדור ההמשך וכחלק מהצוואה ליצור נאמנות, שאליה יועבר חלקו של בעל המוגבלות בעזבונו, תקבענה הוראות ברורות למטרות העזבונו, דרך ניהול נכסי העזבונו, תגמול לנאמן הנושא בנטל ניהול הנאמנות, התייחסות לסיטואציות שונות ולצרכים שונים

נכסי מולטיפמילי בארה"ב בתקופת הקורונה

הנראה גם במאי, כיוון שלדיירים היו מקורות זמינים. בשונה מישראל, בארה"ב ההוראות להתנהלות במרחב הציבורי, נקבעו על ידי כל מדינה בנפרד, ולפעמים היו הבדלים בין המדיניות במחוזות שונים באותה מדינה.

מבחינת הנחיות המדינה או העיר במדינות בהן נמצאים הנכסים שלנו, המצב היה דומה לישראל: בתי הספר סגורים, מרבית מקומות העבודה שאינם חיוניים הוציאו את העובדים לחל"ת או פיטרו עובדים, והיכן שרלוונטי עובדים מהבית. בחלק מן המקומות הוטל סגר מלא.

השתלשלות האירועים היתה מהירה, והמעבר לסגר היה דרמטי וחסר תקדים, עם מעט מאוד זמן להיערכות. נאלצנו להגדיר כללי התנהלות חדשים מול הדיירים, ולהמשיך לשלוט בניהול הנכסים ללא אינטראקציה ישירה עם הדיירים, מה שחייב יישום נוקשה של הכללים החדשים שהוגדרו. כל הטיפול בנושאים כמו

כ-40% מתושבי ארצות הברית (כ-150 מליון בני אדם) גרים בשכירות. זהו נתון מאלף עבורנו הישראלים שמורגלים בכך שרק סטודנטים ושוכרים מחתך סוציו אקונומי נמוך מתגוררים בשכירות, ושהיעד הראשון אחרי החתונה הוא רכישת דירה. הרוב המוחלט של השוכרים בארה"ב מתגורר בשכונות מגורים ייעודיות שנבנו לצרכי השכרה (multifamily), ואשר מנהלות על ידי חברות ניהול שאחראיות על גביה, תחזוקה וטיפול שוטף בנכסים. כל שכונה בת 300-450 דירות היא למעשה מן כפר קטן, עירונית בת 600 עד 1200 תושבים.

כעת, תנסו להבין את המשמעות של ניהול שכונת מגורים כזו, בסיטואציה של סגר כולל, חשש מהדבקה ואי ודאות לגבי מספר החולים ומצבם. נסו לדמיין את ניהול משק הבית הפרטי של כל אחד מאיתנו תחת הסגר, בעיקר בהיבטי תחזוקה, קבלת משלוחים, איסור התקהלות ושהיה במרחבים ציבוריים - וכעת תכפילו ב-300....

ההכרה שמדובר במשבר ממושך ולא באירוע חולף החלה לחלחל אצל קובעי המדיניות בארה"ב לקראת סוף פברואר. אחרי כמעט חודש של היסוסים, ובשעה שאירופה ומזרח אסיה נתונות כבר בסגר כללי, החליט הממשל האמריקאי סוף סוף לסגור את אמריקה. התגובה האמריקאית הנחרצת להיבט הכלכלי של המשבר, עלתה על התגובה להיבט הבריאותי ואף הקדימה אותה - הממשל והבנק הפדראלי שפכו מאות מיליארדים לשוק בצורה של מענקים, הלוואות וחבילות סיוע למגזר הפרטי והעיסוקי. מהלך זה בא לידי ביטוי ברמת הגביה הגבוהה של שכר דירה באפריל וככל

גביה, תחזוקה, אכיפת ריחוק חברתי, השכרת דירות למתעניינים חדשים, טיפול בחבילות ועוד - נעשה מרחוק.

שלושת האתגרים הגדולים היו גביית שכר דירה, מתן שירותי תחזוקה סבירים והמשך השכרת דירות.

אתגר הגביה היה החשש הגדול ביותר שלנו - חודש אפריל היה החודש המלא הראשון בתנאי סגר, כשברקע פיטורים המוניים והוצאה לחל"ת של מליוני עובדים (בסוף אפריל 30 מליון אמריקאים היו מובטלים). בכל המדינות בהן יש לנו נכסים, בתי המשפט נסגרו, והמדינה הכריזה על הקפאה למשך 90 יום של הליכי פינוי דיירים בשל אי תשלום שכר דירה. על רקע זה ההערכה הרווחת הייתה שצפויה צניחה גביית שכר דירה, אבל התחזית התבדתה והתברר שבעתות משבר דיירים מעדיפים להיצמד למוכר, וכך מצאנו את עצמנו עם גביה ממוצעת של כ-95%, כאשר ה-5% הנותרים קיבלו מאיתנו סיוע בהגשת בקשות למענקים מהמדינה, והצעה לפרישת תשלומים.

איך מראים לשוכר פוטנציאלי דירה להשכרה מבלי להפגש? ובכן - בעידן הדיגיטל המעבר לסיורים וירטואליים היה טבעי ומוכן מאליו. אחרי תקופת הכנה קצרה, התברר שחלה עליה במספר הדיירים שמתעניינים, וזאת בעיקר מכיוון שהם יכלו לבצע סיור בדירה מבלי לצאת מהבית.... בהתאם, קצב ההשכרות נותר כשהיה לפני המשבר. עוד תופעה מעניינת שהיא תוצאה ישירה של המשבר - עליה של כמעט 100% בשיעור חידושי החוזים שהסתיימו באפריל, וכן חידוש יזום של חוזים שעומדים להסתיים במאי או ביוני.

לאחר סגירה מוצלחת של חודש אפריל עם ממוצע גביה של 95% בנכסי המולטיפמלי, מסתמן כי במחצית מאי המגמה היא דומה, והגביה במאי צפויה להיות בשיעור דומה לאפריל. יתכן שהאפקט של האבטלה הרחבה יבוא לידי ביטוי בהמשך.

עם זאת, בשעה שנכסים אחרים כגון משרדים או חנויות עמדו סגורים והדיירים בהם לא שילמו כלל שכר דירה, שוב הוכח שמולטיפמילי הינה השקעה דפנסיבית, יציבה וארוכת טווח, שאיננה נתונה לתנודות קיצוניות. ניהול מוקפד, מקצועי ואחראי זוכה להערכה מצד הדיירים שמוכנים לשלם שכר דירה גם בעתות משבר, כדי להבטיח לעצמם ולמשפחתם מקום מגורים. גם המערכת הפיננסית והממשלה ממשיכים לתמוך בתעשיית המגורים להשכרה ומציעה מגוון של תוכניות מימון וסיוע לרבות הלוואות ומענקים הן לדיירים והן לבעלי הנכסים.

"השתלשלות האירועים היתה מהירה, והמעבר לסגר היה דרמטי וחסר תקדים, עם מעט מאוד זמן להיערכות. נאלצנו להגדיר כללי התנהלות חדשים מול הדיירים... מה שחייב יישום נוקשה של הכללים החדשים"

התחזוקה השוטפת של הדירות מהווה חלק משמעותי מחבילת השירות שהדיירים מקבלים מאיתנו. בפרויקט של מאות דירות, יש בכל זמן נתון עשרות תקלות שדורשות טיפול. מובן כי כניסה לדירה על מנת לתקן תקלה בתקופת סגר, כאשר הדיירים שוהים בבית, הינה מבצע מורכב ומלחיץ בשל החשש להדבקה או הידבקות מהדיירים או מאיש התחזוקה. מצד שני - במיוחד בגלל העובדה שכול בני המשפחה שוהים בדירה, חייבים לתקן תקלה במדיח או לפתוח סתימה בכיור. כדי לצמצם את החשיפה להדבקה החלטנו להתמקד אך ורק בתקלות חמורות. **השכרת דירות** לדיירים חדשים הייתה המאתגרת שבבעיות -

מרכז טכנולוגיה ורפואה

ד"ר ארז גרטי, מכון דוידסון, מכון ויצמן למדע

האבעבועות השחורות: סיוט שלא יחזור (כנראה)

ב-1796 הרופא הבריטי אדוארד ג'נר הדביק ג'נר את ג'יימס פיפס, בנו של הגנן שלו באבעבועות הבקר (cowpox) - מחלת בקר שג'נר חשד בה כבר זמן רב כמחלה שמקנה עמידות בפני אבעבועות שחורות. חודשיים לאחר מכן הדביק את הילד באבעבועות שחורות ולשמחת כולם הילד לא חלה. תחילה התייחסו בקהילה המדעית לטיפול החדש והמוזר בספקנות ולעג, אבל עם השנים הצטברו עוד ועוד ראיות ליעילות הטיפול אשר קיבלו משנה תוקף עם מחקריו של לואי פסטר בחיסון נגד כלבת. זאת הייתה יריית הפתיחה במסע להדברת האבעבועות השחורות. במאתיים השנים הבאות החיסון הלך והשתכלל, והתפשט בכל העולם כטיפול מונע. עבודתו של ג'נר זכתה להנצחה במונח הרפואי: המילה האנגלית לחיסון, vaccine, נגזרת מהמלה הלטינית לפרה - vacca.

תחילה החיסון היה בצורה של איסוף נוזלים מאבעבועות של ילדים שחוסנו נגד אבעבועות הבקר, ומריחת הנוזלים על שריטות שנעשו בעור של ילדים שטרם חוסנו - כמובן בלי לשטוף את התער שבאמצעותו ביצעו את החתכים. זה היה חיסון פרימיטיבי למדי עם סיכון מוגבר לזיהומים, שהובילו לעתים אף למוות, והורים רבים היו צריכים לעשות את הבחירה הבלתי אפשרית בין הסיכון שילדם יידבק במחלה קטלנית לסיכון שיחסלה בזיהום קטלני. בתחילת המאה העשרים, עם העלייה במודעות לחשיבות ההיגיינה, כמות הזיהומים פחתה, ובמקביל פותחו חיסונים יעילים יותר.

בתחילת שנות החמישים מוגרה מחלת האבעבועות השחורות באירופה ובצפון אמריקה, וב-1959 התחילו דיונים על מבצע חיסונים עולמי להכחדת המחלה שעדיין הייתה נפוצה בדרום אמריקה, באפריקה ובאסיה. עקרונית זה היה בר ביצוע, משום שהנגיף פוגע רק בבני אדם, כך שאם יצליחו להגיע למצב שבו אין בני אדם חולים או נשאים של המחלה, ואחוז ההתחסנות מספיק גבוה, לא תהיה לנגיף אפשרות להתפשט באוכלוסייה. למרבה

מחלת האבעבועות השחורות הילכה אימים על האנושות במשך אלפי שנים. יש מקרים מתועדים של מתים מהמחלה לפני יותר מ-3000 שנים, בהם רעמסס החמישי, מלך מצרים. עם זאת, מחקרים חדשים העלו כי הנגיף בצורתו הנוכחית הוא בן כמה מאות שנים.

נגיף האבעבועות השחורות חודר לגוף בנשימה ודוגר במשך 7-17 ימים, שבמהלכם הוא מדביק תאים בדרכי הנשימה ובבלוטות הלימפה. כשבועיים לאחר ההדבקה תאים נגועים רבים מתחילים להתפרק, והנגיפים המשתחררים מהם חודרים למחזור הדם ומדביקים איברים כמו הטחול, בלוטות הלימפה ומח העצם.

בשלב זה מתחילים תסמינים דמויי שפעת כמו חום וכאבי שרירים. בהמשך מופיעים גם בחילות, הקאות וכאבי גב. בשלב זה עובר הנגיף לתקוף את תאי העור וכעבור ימים ספורים מופיע התסמין המוכר ביותר של המחלה - שלפוחיות בכל הגוף. 70-75% מהחולים יהיו בני מזל והמחלה תסתיים בצלקות לכל החיים. היתר ימותו מתגובת יתר של מערכת החיסון, מאיבוד נוזלים ומלחים או מקריסת מערכות, וזה בלי לציין את הזנים היותר אלימים של הנגיף.

מחלת האבעבועות השחורות גבתה את חייהם של 300-500 מיליון בני אדם במאה העשרים לבדה, ויש המייחסים לה את האחריות לקריסת תרבויות האצטקים, האינקה ותרבויות אינדיאניות עם הכיבושים הקולוניאליים באמריקה הצפונית והדרומית. מדובר, אם כן, באחת המחלות הקטלניות בהיסטוריה.

המצאת החיסון

חשיפה לנגיף אבעבועות שחורות או דומה לו כטיפול מונע למחלה אינה חדשה. יש עדויות לטיפולים דמויי חיסון עוד בסין של המאה העשירית כאשר לקחו את הנוזל שנפלט מאבעבועות של חולים בשלבי החלמה והדביקו אנשים בהן. טיפולים כאלו הופיעו לאורך ההיסטוריה בתרבויות שונות אבל רק בסוף המאה ה-18 נבדקו בניסוי שהיום כנראה לא היה מאושר מסיבות אתיות.

הצער הדבר לא יצא לפועל, בעיקר בשל חוסר בתקציב.

החולים האחרונים

ב-1966 הקצתה מליאת הבריאות העולמית (world health assembly) תקציב מיוחד להדברת מחלת האבעבועות השחורות מהעולם, וכך יצא לדרך אחד ממיזמי הבריאות השאפתניים בתולדות האנושות. בתוך שנים ספורות צומצמה התחלואה באבעבועות שחורות במידה ניכרת. העיקרון היה פשוט: לזהות תחלואה על פי התסמינים האופייניים, וחיסון כל סביבתו של החולה כדי למנוע הדבקות נוספות. בדרך זאת עברו המשתתפים בפרויקט מכפר לכפר עם תמונות של ילדים חולים ואיתרו חולים ונשאים של המחלה.

ב-1975 זוהתה הנשאית האחרונה של הזן היותר קטלני של המחלה (**Variola major**) - רהימה באנו פעוטה בת שלוש מכפר קטן בבנגלדש. היא הוחזקה בבידוד עד שעברה את השלב המידבק, ובמקביל כל האנשים בטווח של 2.5 ק"מ ממקום מגוריה קיבלו חיסונים נגד המחלה.

שנתיים מאוחר יותר, טבח בבית חולים בסומליה, עלי מהו מאלין, היה הנשא האחרונה של הזן הפחות קטלני של המחלה (**Variola minor**). ב-1978 גבתה המחלה את הקורבן האחרון שלה - ג'נט פארקר, צלמת רפואית באוניברסיטת בירמינגהאם שעבדה קומה מעל המעבדה המיקרוביולוגית. ככל הנראה היא נדבקה מזן מעבדה דרך מערכת האוויר של בית החולים או באחד הביקורים שלה במעבדה.

ב-8 במאי 1980, כמעט מאתיים שנה לאחר הניסויים של ג'נר, הכריז ארגון הבריאות העולמי על הדברת האבעבועות השחורות. "לאחר שבחנו את ההתפתחות והתוצאות של התכנית העולמית להדברת האבעבועות השחורות שהחלה ב-1958 בידי ארגון הבריאות העולמי והתקדמה משמעותית מ-1967 [...] אנו מכריזים שהעולם ואנשיו זכו לחופש מהמחלה, שהייתה המחלה

לשחרר את העולם מהמחלה המידבקת הקטלנית ביותר במדינות רבות. ההצהרה על הדברת האבעבועות השחורות

המידבקת הקטלנית ביותר במדינות רבות משחרר ההיסטוריה, שהשאירה בדרכה מוות, עיוורון ונכות, ושלפני עשור בלבד עוד השתוללה באפריקה, אסיה ודרום אמריקה.

דגימות של נגיף האבעבועות השחורות עדיין מוחזקות במעבדות שמורות היטב בארצות הברית וברוסיה, לצרכי מחקר, למרות המלצות של גופי בריאות להשמיד את הדגימות. על פי החדש ייתכן שכמה מדינות נוספות מחזיקות דגימות כאלה בלי אישור של ארגון הבריאות העולמי. מדינות נוספות מחזיקות מלאי גדול של חיסונים למקרה שהמחלה תשוב ותתפרץ, אף על פי שהסבירות להתפרצות טבעית אפסית.

כיום יש כמה מחלות נוספות על הכוונת של רשויות הבריאות העולמיות, בראשן הפוליו והחצבת. אפשר לקוות שבעוד שנים מספר גם הן תהינה זיכרון רחוק ורע של מחלה שכבר לא יכולה להזיק לנו.

מדור תרבות

אושי דרמן

אגודת ידידי בית התפוצות בישראל (ע"ד)
ISRAEL FRIENDS OF BEIT HATFUTSOT

"אל תגיד מילה זה בכלל": המלחמה בשוק השחור בראשית ימי המדינה

אולם בהמשך, כמה מוכר, חוסנם הנפשי של האזרחים החל להיסדק. בנוסף, בשיא המרידות הציבוריות, הרחיב משרד התקצוב את מדיניות הצנע גם על מוצרי הנעלה והלבשה. בן גוריון שמע את זעקת העם הנלחץ תחת הגזרות הכלכליות, וגם חש אותה על בשרו הפוליטי. בבחירות לרשויות המקומיות שנערכו בנובמבר 1950, מפא"י, המפלגה הכול יכולה, ניצחה ברוב זעום של 3% בלבד את תנועת "הציונים הכלליים", שסיימת הבחירות שלה "תנו לחיות בארץ הזו" נגעה בעצב הרגיש של המצוקה הציבורית. ואם זה לא מספיק, אל הפצע ההולך ומתפשט, נוספו דיווחים על שחיתות בצמרת הפקידותית. במאמר מאיר העיניים של רפי מן, "ימי הצנע - עיתונות מגויסת למען מחאת האזרחים", מתאר המחבר כיצד "המסודרים", מחזיקי הפנקס האדום, וחברים בכירים ב-"חברת העובדים הכללית" - ענק כלכלי בשליטת ההסתדרות, ניצלו את כוחם כדי להפיק טובות הנאה ורווחים אסטרטגיים בשוק השחור. גם התנועה הקיבוצית, בבת עינה של מפא"י, ספגה ביקורת חריפה אחרי שנחשף כי הקיבוצים בית השיטה ומנרה מכרו סחורה בשוק השחור, וכי 22 קיבוצים שקיבלו מהממשלה חומרי בניין, העבירו חלק מהם לסוחרים בשוק השחור.

בהמשך התברר כי בדמיון מפתיע לימינו, גם המנהיגים עצמם לא לגמרי צייתו להוראות משרד הקיצוב. כך דווח כי רעיית בן גוריון ורעיית הנשיא ויצמן השתתפו בשיא המשבר הכלכלי במסיבה מפוארת שארגנה אשת האופנה לולה בר במלון מפואר. איסר הראל, ראש השב"כ הראשון, סיפר לימים כי באותה תקופה "שרר משבר מוסרי בכל החוגים, כולל חוגי ההנהלה בהסתדרות ובמפלגה".

בספטמבר 1950 פנו מספר בכירי מפא"י אל ראש ממשלת ישראל, דוד בן גוריון, והציעו לו לשאת נאום לאומה בקול ישראל. לטענתם, שידור כזה ינחית "מכה קשה לשוק השחור" ויביא לשינוי "המצב הפסיכולוגי" בציבור.

כשבכירי מפא"י דיברו על "המצב הפסיכולוגי" של הציבור ועל הצורך "להנחית מכה קשה על השוק השחור", הם התכוונו להשפעת מדיניות הצנע הכלכלית שהונהגה בישראל הצעירה באפריל 1949, בשל הצורך להתמודד עם תועפות הוצאות הכרוכות בקליטת רבבות עולים מדי חודש, הקמת ובניית צבא ההגנה לישראל וכל שאר הסעיפים התקציביים הכבדים הכרוכים בהקמת מדינה צעירה על רגליה. לפחות בשלב הראשון של הגבלות תקופת הצנע אזרחי ישראל היו ממושמיים וצייטנים וגילו הבנה למצב. מי שלוהק לתפקיד "משה בר סימן טוב של תקופת הצנע" היה דב יוסף, שר התקצוב והאספקה. בהשראתו ובפיקוחו של "יוסף המשביר", נקבע מה תושבי המדינה יאכלו, ילבשו, יקנו ויצרכו, וכיצד ינהלו ענייני חלוקת המזון והפיקוח.

תחנת החלוקה של מצרכים מארה"ב "שי לישראל" בתקופת הצנע. חיפה, ישראל, 1951 צילום: הרברט זוננפלד. המרכז לתיעוד חזותי ע"ש אוסטר בבית התפוצות, אוסף זוננפלד)

אולם ככל שיענו אותו, כן ירבה וכן יפרוץ. לא רק שהשוק השחור לא נעלם, הוא אף גדל ופרח. בראשית 1951 התנוססה בעיתון דבר הכותרת: "כל הארץ - שוק שחור". חודשים אחדים אחר כך דיווח שמואל שניצר במעריב: "יש לנו רק שוק אחד - וצבעו שחור. השוק הרשמי התמוטט לחלוטין - אספקה לספרים בלבד". בן גוריון המתוסכל ספק ידיים בחוסר אונים. למרות 1,500 הפקחים, שהסתובבו ברחובות וחילקו קנסות ל-5,000 אזרחים, וחרף היד הקשה שהופעלה כנגד מפרי החוק, השוק השחור סרב להיעלם מהשטח ורק גדל מיום ליום.

פריקת משאית בשר. חיפה, ישראל, 1950-1951 צילום: הרברט זוננפלד (המרכז לתיעוד חזותי ע"ש אוסטר בבית התפוצות, אוסף זוננפלד)

לבן גוריון ולבכירי מפא"י לא הייתה אסטרטגיית יציאה מהמשבר. בסופו של דבר החיסון לנגיף השוק השחור הגיע ממקור לא צפוי - רגשות האשם הגרמנים שביקשו לפצות, לפחות כספית ולו במעט, על חרפת השואה, וחתמו עם המדינה הצעירה על "הסכם שילומים" שחילץ את המשק הישראלי מהבוץ והעמיד את הכלכלה הישראלית על הרגליים בשנים הכי קריטיות.

מדיניות הצנע והקיצוב, כמו גם תופעת השוק השחור, אמנם המשיכו ללוות את אזרחי ישראל עוד מספר שנים, אך בהיקף נמוך יותר, עד גסיסתם ומותם בסוף שנות ה-1950. בפברואר 1959 נשא שר המסחר והתעשייה פנחס ספיר נאום ברדיו בו הכריז על תום עידן הצנע. "הנה בא יום שקיווינו לו ואנחנו מציינים את הסיום, אולי אפילו מוקדם יותר מאשר פיללו רבים במדינה, שהייתה בת 700 אלף תושבים בראשית דרכה ושגדלה עד שני מיליון".

במשך השנים הפך צמד המילים "תקופת הצנע" למונח נוסטלגי שעררב בתוכו גם תקופות היסטוריות רחוקות יותר ולא ממש קשורות, כמו ייבוש ביצות וסלילת כבישים. דב יוסף, האיש שספג בזמן אמת את רוב החצים וזכה לז'אנר שלם של בדיחות מרושעות על שמו, נחקק בהיסטוריה כמי שלמפרע הציל את הכלכלה הישראלית. תופעת שלטון המקורבים נותרה, לצערנו, בעינה.

מפקח בודק משלוח ביצים במסגרת המלחמה בשוק השחור, ישראל, ראשית שנות ה-1950 צילום: לני זוננפלד. (המרכז לתיעוד חזותי ע"ש אוסטר בבית התפוצות, אוסף זוננפלד)

בן גוריון, שחש שהאדמה בוערת תחת רגליו, הקשיב לעצת חבריו ממפא"י וניגש למלאכת כתיבת הנאום. המנהיג הסוציאליסטי כיוון את הארטיילריה הכבדה לעבר האויב משכבר הימים - השיטה הקפיטליסטית וגרורותיה המזממות. "השוק השחור", אמר הזקן כנאום שהועלה בעיתונות על נס כבעל מימד צ'רצ'יליאני, "הוא מדרון מסוכן שעלול לגלגל אותנו לתהום השחיתות המוסרית". הזקן קרא לאזרחים להצטרף אל המאבק בשוק השחור. "הקונה בשוק השחור איננו רק הקורבן", קבע בן גוריון, "אלא הוא שותף למעשה המגונה". את המפלגה והמנגנון הפקידותי הרקוב הוא הקפיד להשאיר מחוץ לטווח הבליסטראות המילוליות שלו.

עד מהרה הוקם "המטה למלחמה בשוק השחור", שראש הממשלה נמנה עם חבריו הפעילים. "המטה" התכנס מדי יום ולעתים אף פעמיים ביום, ונדונו בו ההיבטים השונים של השוק השחור, מקורות הזרימה אליו, והדרכים לחסלו. בן גוריון ירד לפרטי פרטים, וביקש מהפקידים שהשתתפו בדיונים אלה (בין השאר השר דב יוסף, המפקח על המזונות, ויועצי שר האספקה והקיצוב) הצעות לסוגים חדשים של מזון ומוצרים אחרים שייכנסו לסל הקיצוב. "הזקן" הורה להעצים את המאבק בעזרת מסע פרסום אגרסיבי למיגור מה שכינה "נגע חברתי". באחת מהכרזות נכתב "חסל את השוק השחור, ולא - יחסל הוא אותך". אל המערכה גויסה גם המשטרה, שהפעילה מעקבים יום יומיים אחרי חשודים פוטנציאליים - הרבה לפני שהומצא האיכון הסלולרי - והציבה מחסומי פתע בכניסה לערים הגדולות.

מדור תיירות ופנאי

טל אבן, Even Better, ייעוץ וקניינות פרמיום

צו איסור יציאה מהחניה - זמן קורונה

שוק הרכב, שרגיל לנוע על בקרת שיט, כמעט ונבלם בתקופת משבר הקורונה.

מחן ההשלכות של הנגיף על הענף התוסס והדינמי הזה?

נגיף הקורונה לא פסח על אף ענף כלכלי משמעותי במשק. לא כל שכן על ענף הרכב, אחד הענפים הדינמיים ביותר, שמזרים לקופת המדינה עשרות מיליארדי שקלים ממיסוי מדי שנה.

הנגיף מייצר שינויים דרמטיים בכוחות השוק, בתפיסות, בהתנהגות הצרכנית ובהחלטות שיווקיות.

זמן יאמר כיצד הנושא ישפיע וייתן אותותיו על ענף הרכב בשנים הקרובות, ואילו "שינויים עקב מצב חירום" יהפכו לנורמה שבשגרה, אולם ננסה לבחון אילו שינויים צפויים כבר כעת.

סגמנטים ותתי סגמנטים חדשים קמים להם חדשות לבקרים, דגמים, תצורות וקונספטים שמנסים מחד לעקוב אחר טעמים וצרכים משתנים של קהל הרוכשים, ומאיך, מסייעים לעצב אותם ולשנות תפיסות ודרכי חשיבה בקרב הציבור.

מנועים לוגמי בנזין וסולר מפנים מקומם לטובת החשמליים הנטענים, גירים פלנטריים גוועים לטובת גירים רובוטיים חכמים, כשמעל כל אלה מרחפת הטכנולוגיה החדשנית בכל מה שקשור לבטיחות אקטיבית, לפינוקים שונים ברכב ולמתן מענה צרכני למשתמשים בעולם מקוון, דיגיטלי ומהיר.

יחד עם כל זאת, כיצד השוק מתנהג בעת משבר עולמי, מהם יחסי הכוחות וכיצד בלימת הכלכלה משפיעה על ענף הרכב?

יבואנים

אולמות התצוגה הגדולים והמרווחים של מרבית יבואני הרכב מאפשרים כניסה מבוקרת ושמירה על כללי משרד הבריאות בכל הנוגע לשמירת מרחק והיגיינה.

מאיך, נתוני מסירות כלי הרכב החדשים בישראל באפריל השנה, לפי דו"ח איגוד יבואני הרכב, ירד בלא פחות מ-88.7% לעומת מכירות באפריל אשתקד, מה שמציין שלא רק שלא ניתן היה לצאת מהבתים ושהאולמות היו סגורים, אלא גם שבמקרים בהם ניתנה האפשרות לרכישה דיגיטלית מהבית, הרוכשים לא מיהרו לקבל החלטות ולקחת

על עצמם התחייבויות בשעת אי ודאות. היבואנים מצידם מגלים גמישות ויצירתיות יתרה בתקופה האחרונה, וזאת על מנת להסתגל למצב החדש, ולהשיב את הבטחון לקהל הרוכשים. התאמה למצב שכבר ניתן למצוא בקרב חלק מיבואני הרכב באה לידי ביטוי בהוזלות יזומות של מחירי כלי הרכב, מתן הלוואות נרחבות יותר, הן באחוזי מימון והן באורך ההלוואות, כאשר ניתנת אפשרות לדחיית תשלומים במספר חודשים. כאקט של התחשבות במצבם הכלכלי והתעסוקתי של הרוכשים, יבואנים אחדים מציעים את האפשרות להשיב את הרכב ולרכוש אותו בחזרה, בניכוי הפחתה קטנה ממחיר רכישתו, לרוכשים שפוטרו מעבודתם בתקופה של עד 6 חודשים מיום הרכישה. חודשים לפני פרוץ הנגיף, זיהינו מגמה בקרב חלק מהיבואנים של פיתוח וטיפוח מכירת רכב דיגיטלית. מדובר בשיטה המסתגלת לצרכן המודרני, שמנהל את מרבית חייו הצרכניים באמצעות מסכים ואון ליין. השיטה מציגה בפני הלקוח "אולם תצוגה וירטואלי", שם יכול הלקוח "לבנות" את רכבו המבוקש, להזמין נסיעת מבחן ואפילו לשלם ולרכוש את הרכב. בעתות משבר הקורונה, שיטה זו הפכה למסלול לגיטימי וחשוב למכירת רכב ואכן, שיעור לא מבוטל של כ-15% מכלי הרכב נמכרו באופן מקוון בתקופה זו.

חשוב להבין כי עידן הקורונה עשוי לשנות את מערך השיקולים של הלקוח הטיפוסי.

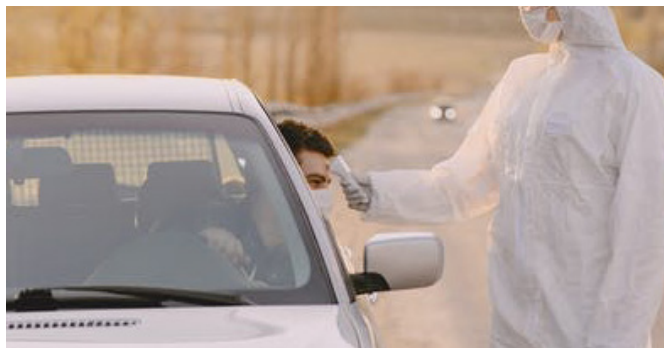
אמנם לא נראה כי הנהג הישראלי יוותר על רכבו, עדיין הוא יעדיף לשהות בקפסולה המבודדת שלו ולצד הנוחות שבעניין, לא ירצה לחשוף עצמו לנגיפים בתחבורה ציבורית, בקרבה ובמגע עם אנשים אחרים, הגם שצמצום פעולת התחבורה הציבורית בעת משבר מחזק את הצורך ברכישה ושמירה מלאה על עצמאות.

מאידך, פגיעה כלכלית וערעור הבטחון האישי הכלכלי עשויים להביא לביקוש נרחב מבעבר לכלי רכב חשמליים/ היברידיים, כשחישוב עלויות האחזקה והשימוש מקבלים משמעות ניכרת: עלות מחזור טעינה ביתית של הסוללות ברכב חשמלי יכול להגיע ל- 15%-20% בעלות הבנזין או הסולר ברכב מקביל.

יצוין כי יבואני כלי רכב דו גלגליים משרים על עלויות בביקוש בתקופת הקורונה, ולא רק ללקוחות שמנסים לצמצם עלויות אך להימנע משימוש בתחבורה ציבורית, אלא גם עקב הצורך הרב בשליחים, כשמוטבטים טריים, פרי התקופה, מתפרנסים מכך.

כמו כן, נראה כי הביקוש לכלי רכב קטנים וקומפקטיים עלה, שכן הלקוח הישראלי מבין שבחלק גדול מהמקרים רכב גדול יותר הינו יקר יותר לרכישה ולתחזוקה, בזבזני יותר, מאבד יותר מערכו הנומינאלי ואינו נותן בהכרח תמורה מתאימה יותר, בשיקולי עלות-תועלת.

שוק הרכב עבר טלטלה עזה כמענה לצו חירום עולמי. ימים יגידו מה ממנה ישתרש וישנה את פני הענף, יחסי הכוחות וההתנהגות הצרכנית, ומה ממנה ייהפך לנחלת העבר, עם חלוף זעם.

חלפים ומלאי

המשבר העולמי שיתק חלק גדול מתעשיית הרכב בעולם, כשנגלגלי השניים של הייצור נעצרו.

מפעלים לייצור כלי רכב וחלקי חילוף נותרו סגורים, וגם אלו שעבדו במתכונת מצומצמת לא יכלו לשנע את מרכולתם ברחבי העולם. התוצאה, במבט דרך הפריזמה הישראלית, היא מחסור שעתיד להיות בכלי רכב ובחלקי חילוף, מה שעלול במקרים מסוימים לייקר עלויות של טיפולים וחלפים, ובמקרים אחרים להשביט כלי רכב הזקוקים לתיקון, אך חלפים אין.

אמנם רוב היבואנים מצטיידים דרך קבע במלאי מכוניות לחודשים מספר, אך יתכן כי גם בחלוף המשבר הם יתקלו בצווארי בקבוק מצד היצרנים השונים, שעלולים לתעדף בשלב ראשון שווקים גדולים או רווחיים יותר.

ליסינג והשכרה

בתקופה האחרונה ניכרת תופעה של השבת כלי רכב לחברות הליסינג, עקב חוסר השימוש בהם, הרצון לחסוך את עלותם החודשית, לצד הרצון להימנע מלשלם שווי שימוש.

הדבר אמנם גורם להיצע גדול במגרשי מכירות הליסינג, אך עשוי לקרוץ למי שהחליט שבתקופה הנתונה נכון יותר לרכוש רכב משומש ולא חדש.

חברות ההשכרה שינו אף הן את התנהגותן הצרכנית בחודשים הללו, תוך שהביקוש שהן מציגות לקניית כלי רכב חדשים ירד באופן ניכר, שכן הצטיידותן ערב חג הפסח ולפני חודשי הקיץ אינה כבשנים עברו, שם הם נדרשים לתת מענה נרחב לתיירות הנכנסת, שהיקפה צפוי לרדת באופן דרמטי השנה.

צרכנים

מיליארדים רבים של שקלים, הנגזרים משוק של כ- 40 מיליארד שקלים, זורמים מדי שנה לקופת המדינה דרך מיסוי על כלי רכב חדשים (מיסי קניה, מכס), דלקים, אגרות רישוי, שווי שימוש וכד'. פגיעה אנושה במכירות כלי הרכב החדשים מתבטאת בפגיעה קשה בכיס האוצר. בשל כך, וכאמור לעיל, רוכשי כלי הרכב החדשים מחזירים ביותר, עם זאת,

מדור בריאות וכושר

אירית רובין, מדריכה לפילאטיס

פילאטיס ינשופים

הוכחה כיעילה בהזרמת דם מיטבית, הרגעה ושחרור, ומאפשרת לאחריה הירדמות נעימה ברגעים שהגוף והנפש מחפשים אחריה. הדבר אולי נשמע תמוה, הפוך מהאינטואיציה - כיצד "אימון כושר" יכול לסייע בהירדמות?? התשובה נעוצה באופן ביצוע התרגילים ולא דווקא בתרגילים עצמם: כאשר אנו שוכבים זמן מה במיטה, לאחר יום שלם של עשייה, הגוף שלנו והראש "כבדים", עייפים, ולכן מסוגלים להתמסר לקצב הנדרש כדי לבצע את התנועות באיטיות על מנת לפתח מודעות, והקשבה לתרגול מיטבי.

להלן ארבעה עקרונות חשובים לביצוע תרגילי "פילאטיס מיטה" השאובים משבעת העקרונות הבסיסיים של תרגול הרפרטואר הקלאסי על פי ג'וזף פילאטיס, אבי הפילאטיס:

1. **נשימה** - נשימה עמוקה מזרימה דם וחמצן לאיברים, מכניסה "קצב פנימי" או "מוסיקה מרגיעה" לגוף ולנפש.
2. **זרימה** - תנועות זורמות מאחת אל השנייה על מנת ליצור רצף תנועתי אשר בשילוב נשימה נכונה מסייעים בשימון מפרקים, ויכולת רפטטיבית.
3. **ריכוז** - מסייע בפיתוח מודעות ליכולת הגופנית שלנו בתרגול, מעודד מחשבות חיוביות ומרחיק מחשבות מטרידות שלא קשורות לתרגול.
4. **מרכז** - תנועות הפילאטיס יוצאות מ"המרכז" החוצה, מרכז הגוף הינו האזור שבין הצלעות לאגן, זהו אזור "הליבה", ידוע גם בכינוי ה-"Power House" של הגוף. חיזוק הליבה מאפשר שכלול יכולת תנועתית מעבר לתנועה ההרגלית.

בקליפת אגוז, הרעיון הוא לייצר עבודת כח מעייפת בו זמנית עם טלטולים עדינים, המזכירים נינוע תינוק בעגלה או נסיעת רכבת (אשר נענועיה ידועים כמרדימים באופן דומה), אשר יאפשרו התנתקות ממחשבות מכבידות, שחרור המודע, ומתן חופש לדמיון ולברוח עם המחשבות. אלה יסיעו עם השינה המיוחלת. להלן כמה הצעות לרצף תרגילי פילטיס מיטה:

תחילה, נוציא את הכרית מאחורי הראש, נשכב על הגב, רגליים וידיים פרושות על המזרן בטבעיות. ננשום 3 נשימות עמוקות, שאיפה מהאף (בית חזה נפתח לצדדים), נשיפה מהפה (צלעות נסגרות, בטן נאספת פנימה).

*מספר החזרות בכל תרגיל - לפי תחושה אישית של המתאמן

יש אומרים שניתן לחלק את בני האדם לשניים - אלו שאוהבים כוסברה ואלו שלא.

קיימות עוד אבחנות מובהקות לא פחות בין בני אדם, וביניהן למשל דפוסי שינה וערות - טיפוסים המכונים לעיתים "תרנגולים" או "ינשופים". השעון הביולוגי של ה"תרנגולים" יאפשר להם להשכים קום כשהם מלאי מרץ, לבצע משימות בשעות המוקדמות של היום בעילות וחריצות, לעיתים, עוד לפני ששאר בני הבית הקיצו משנתם. מצד שני, הם נוטים לשכב לישון מוקדם. לעומתם, מסתובבים בינינו "ינשופים", אלה טיפוסי לילה, אשר מתקשים להתעורר ו"להתניע" בבוקר, שעות העשייה שלהם מאוחרות יותר, הם אוהבים להישאר ערים עד שעות מאוחרות כלילה, ונהנים מהשקט שבחשכה.

בימים אלו, נכנסה חיה חדשה לחיינו - הקורונה. היא פוגעת בכולם, ומצליחה אפילו לבלבל בין ינשופים לתרנגולים. מי שנהג להתעורר מוקדם, עם עלות השחר, "גונב" שעות שינה נוספות ואילו הינשופים, שהיו רגילים לקום בקושי כשהם עייפים, לא מוצאים מנוחה וקמים מוקדם.

תרנגולים וגם ינשופים רבים מתלוננים על שינה קטועה ואיכותית פחות - הן בשל דאגות שהביאה עמה הקורונה כמו חשש מהידבקות, לחץ כלכלי או מחשבות אישיות אחרות שמעסיקות אותנו. וכפועל יוצא, קשה לנו להירדם, אנו מתעוררים באמצע הלילה ולא מצליחים לחזור לישון.

מומחי שינה רבים אומרים שלא כדאי להילחם בשינה, חלק אף ממליצים לצאת מהמיטה ולחזור אליה כאשר מתחילים להרגיש שוב עייפים. אני, לעומת זאת, אומרת אחרת - בואו נשאר במיטה ונתרגל פילאטיס! יש שיתהו, אם אני לא מתרגל פילאטיס ביום מדוע שאעשה זאת כלילה?!

הלילה צופן בחובו עולם קצת אחר, ומאפשר לנו לנצל את הזמן שאנו מרגישים חרדים וחסרי מנוחה, בשביל משהו מועיל לגוף ולנפש - פילאטיס במיטה. יתר על כן, פעילות כזו תעזור לנו להירדם לאחריה. למה הכוונה? לרצף של מספר תרגילים פשוטים, שכל אחד יכול לבצע במיטה שלו, בפיגימה, בשכיבה, אפילו אם שוכב לידו מישהו שישן שינה טובה שמעוררת השראה וגם קנאה.

אנשים רבים נרדמים בזמן שהם מקבלים מסאז', לא תמיד בגלל שהמסאז' כל כך מוצלח אלא כיוון ש"התפאורה" מאד מתאימה להירדמות - החדר חשוך, שקט עוטף אותנו ואנחנו מתמסרים לחוויה. בדומה, ביצוע תרגילי פילאטיס בשעת לילה, כשלא מצליחים להירדם,

• גשר קטן

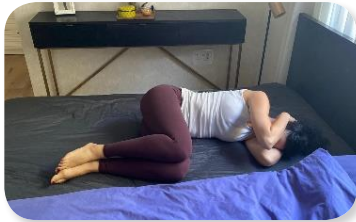
תנועה בסיסית: אגן מתרומם ומתנתק מהמזרן, חוליה אחר חוליה, ללא הקשתה בגב. אפשר להיעזר ולהישען על הידיים. שאיפה בשיא הגובה וירידה חוליה אחר חוליה חזרה לשכיבת קירוס.

תנועת המשך: נשאר עם האגן בשיא הגובה ונסייע את האגן, כמו על משטח ישר (וללא תנועה בכפות הרגליים), לצד ימין ולצד שמאל. כף רגל ימין מתנתקת מהמזרן ואח"כ כף רגל שמאל.

• רגליים נעות מצד לצד

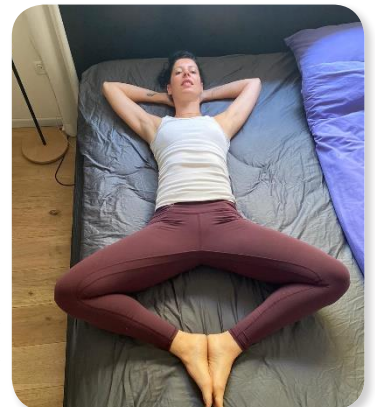
תנועה בסיסית: שתי ברכיים יורדות למזרן בצד ימין ואח"כ לצד שמאל. כפות רגליים נשארות במקומן ברוחב אגן.

תנועת המשך: ברכיים צמודות, נשארות בצד אחד, המרפק הנגדי נסגר מעבר הראש לכיוון המרפק השני ונפתח חזרה. צד שני.

• מנוחת הפרפר

תנועה בסיסית: קירוב אגן לעקבים ועקבים לאגן. תנועה מינורית המונעת מאזור הליבה.

תנועת המשך: טיטולים קדימה ואחורה של האגן לכיוון העקבים בקצב מהיר. כפות רגליים נעוצות במזרן ולא זזות. כל הגוף מגיב לתנועה מכפות הרגליים ועד הראש.

• טלטולי צד

תנועה בסיסית: נשכב בתנוחת עובר על צד אחד, רגל עליונה מתרוממת כפופה לכיוון התקרה, מקבילה לרגל התחתונה, ויורדת חזרה למזרן.

תנועת המשך: אגן עליון נע קדימה ואחורה, דוחף את הברך העליונה מעבר לברך התחתונה וחזרה. חזרות בקצב קבוע ועדין יוצרות טלטולים קלים. כל הגוף מגיב לתנועה מכף רגל ועד הראש. צד שני.

• עיסול ראש

תנועה בסיסית: הרמת פלג גוף עליון, ראש נשען על כפות הידיים. בטן אסופה.

תנועת המשך: מרפק ימין נמשך קדימה לכיוון כף רגל ימין ובכך מטה את הראש לשמאל. צד שני.

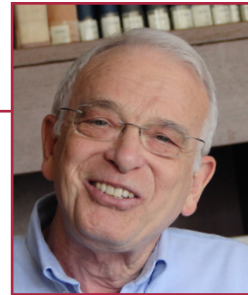
בהצלחה ושינה ערבה.

הכותבת - אירית רובין, מדריכה לפילאטיס מזרן ומכשירים, בעלת סטודיו לפילאטיס מכשירים - "פילאטיס 38" ברמת גן.

מדור תרבות

פרופ' משה רוסמן,
משה רוסמן, פרופסור אמריטוס להיסטוריה באוניברסיטת בר-אילן
וחתן פרס רוטשילד במדעי היהדות.

צילום: סמדר ברגמן

אם וסוחרת - על הורים וילדים

נדוניה כמה שיותר גדול ולסדר שידוך כמה שיותר יוקרתי. גליקל היתה יהודייה מאמינה, שומרת מצוות; אך גם סוחרת ממולחת, שהבינה את המציאות לאשורה, בלי סנטימנטים מיותרים. כך, למשל, היא כתבה:

עלינו בני האדם לאהוב איש את רעהו, כמו שנאמר 'ואהבת לרעך כמוך', דבר שאמנם הוא נקודה עיקרית. אלא שבדורות הללו אך מעט מאוד ולעתים נדירות ביותר אנו מוצאים שאדם יאהב את

רעהו מקרב לב. אדרכה, אם אדם יכול להרוס את רעהו עד היסוד, ברצון יעשה זאת.

להפיג את בדידותה בלילות אחרי מות חיים, גליקל החליטה לכתוב, ביידיש, צוואה מוסרית בעבור צאצאיה, בה היא סיפרה את קורות חייה, העניקה עצה טובה ולימדה מוסר השכל. בימינו ספר זה הפך למקור

היסטורי יקר ערך כדיווח על חייה של אשה המשקפת את זמנה, ובמיוחד החברה היהודית ועולם המסחר והפיננסי של תקופתה. גליקל נפטרה בעיר מץ ב-1724.

בקטע המתורגם להלן גליקל הביעה את השקפתה באשר לטיבו של היחס בין הורים לילדים:

למה יתאמץ האדם בכל כוחו למען ילדיו? הרי האדם יכול לחיות לו בנחת בלי לדאוג לילדיו ולבני משפחתו הקרובים. אלא שהאל הגדול רב החסד על פי רחמיו קבע כל זאת, שההורים יאהבו את ילדיהם ויבאו לעזרתם, ואז יראו זאת הילדים מהוריהם וינהגו גם הם כך בילדיהם שלהם.

בהמבורג שבגרמניה נולדה בשנת 1645 גליקל בת ביילע ויהודה לייב. אז כמו היום המבורג היתה עיר מסחרית תוססת. היו שם קהילות יהודיות גדולות, ספרדית ואשכנזית גם יחד. בגיל 14 גליקל נישאה לחיים סגל ותקופה קצרה הזוג הצעיר התגורר אצל הוריו של חיים בעיירם, האמל (או האמלין). (הודות לקשר עם אגדת החלילן, בתודעה המודרנית גליקל נודעת כ-'גליקל מהאמלין'; כינוי שהיה מפתיע אותה). לימים גליקל וחיים התיישבו בהמבורג

ונולדו להם 14 ילדים, אשר מתוכם 12 הגיעו לבגרות--הישג נדיר באותם ימים כאשר אז עד מחצית התינוקות מתו תוך שנתיים (בין היתר, ממגפות). עובדת בריאות ילדיהם משקפת היותם של גליקל וחיים סוחרים אמידים שיכלו לספק אוכל, ביגוד, הסקה וכו', כמו שצריך, למשפחתם הברוכה. ביחד הם ניהלו מסחר בין-לאומי

בין אמסטרדם לפולין. פעלו בבורסה בהמבורג, נסעו לירידים, הפעילו סוכנים והשקיעו בסחורות רבות כגון פנינים, גרביים, תכשיטים, כסף, בדים, וכל דבר שהבטיח להכניס רווחים.

אחרי שלושים שנה, כשגליקל היתה בת 44, חיים נפטר. היא המשיכה לנהל את העסקים שלהם ודאגה בעיקר לפרנס את שמונת ילדיה שעדיין לא התחתנו ובמיוחד לצבור כסף דיו בכדי להעניק להם נדוניות מכובדות ולשדך אותם כראוי. הרי באותם ימים בגרמניה גם צד הכלה וגם צד החתן תרמו לנדוניה. סכום הנדוניה היווה בסיס ההון של הזוג החדש. גובהו קבע מעמדם הכלכלי והחברתי. כל הורה המכבד את עצמו התאמץ להרכיב

בתמונה למעלה, ברטה פפנהיים, אשר בשלהי המאה הי"ט התלבשה בבגדי המאה הי"ח כמעין חיקוי של גליקל וצוירה על ידי הצייר: ליאופולד פיליחובסקי.

למשל: היה היה פעם ציפור, היו לו שלושה גוזלים והוא התגורר אתם על חוף הים. פתאום רואה הציפור שבאה רוח גדולה והים הולך וגואה ועולה על החוף. אז הוא אומר אל ילדיו: 'אם לא נעוף מיד אל מעבר לים, אנחנו אבודים'. אבל הגוזלים עדיין לא ידעו לעוף. תופס אפוא הציפור גוזל אחד בין רגליו ועף עמו מעל לים. בבואו לאמצע הים אומר הציפור אל בנו: 'ראה, בני, אילו צרות אני סובל בגללך וכיצד אני מחרף את נפשי למענך. כשאהיה זקן, תיטיב גם אתה עמי ותפרנס אותי לעת זקנתי?' אומר הגוזל: 'אבי אהוב נפשי, רק הבא אותי אל מעבר לים ואעשה למענך לעת זקנתך כל מה שתדרוש ממני'. למשמע הדיבורים האלה הציפור משליך את בנו לים כדי שיטבע ואומר: 'ככה ייעשה לשקרן כמוך'. ובכן עף הציפור בחזרה אל החוף ולוקח את הגוזל השני. בבואם לאמצע הים שב הציפור ומדבר אל הגוזל הזה כמו שדיבר אל הראשון. הגוזל מבטיח לו גם הוא לעשות למענו כל דבר טוב שבעולם כמו שאמר הראשון, אך הציפור משליך גם אותו לים ואומר 'גם אתה שקרן' ושב אל חוף הים ולוקח את הגוזל השלישי. בבואו עם הגוזל השלישי לאמצע הים הוא אומר גם אליו: בני, ראה מה גדול צערי וכיצד אני מחרף את נפשי למענך. והנה, כשאגיע לעת זקנה ולא אוכל עוד לנוע, תיטיב גם אתה עמי ותפרנס אותי בזקנתי כמו שאני עושה אתך בנעוריך?'. אז עונה הגוזל הצעיר לאביו: 'אבי היקר, כל מה שאתה אומר, שיש לך צרות ודאגות גדולות בגללי, אמת הוא. אני גם חייב להשיב לך כגמולך אם יתאפשר הדבר, אבל בוודאות אינני יכול להבטיח לך. רק זאת אבטיח לך, כשגם לי יהיו פעם צאצאים, אז אעשה למען ילדי הקטנים כמו שאתה עושה למעני'. אז אומר האב: 'נכון דיברת וגם נבון אתה. אותך אשאיר בחיים ואעבירך אל מעבר לים'.

גליקל
זיכרונות 1691-1719

ההדירה ותרגמה מיידיש
חווה טורניאנסקי

מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל
מרכז דינור לחקר תולדות ישראל
האוניברסיטה העברית בירושלים

מכאן אנו רואים היטב שאלוהים עורר את הציפורים חסרות הבינה לגדל את צאצאיהן. ועוד אנו רואים מה ההבדל, כמה ההורים טורחים למען ילדיהם ובאיזו מסירות גדולה הם מגדלים אותם, אך אילו היו לילדים צרות ודאגות כאלה מהוריהם, היו מתעייפים מכך במהרה.

(הקטעים לקוחים מספר, גליקל: זכרונות, 1691-1719, ההדירה ותרגמה מיידיש חווה טורניאנסקי (ירושלים תשס"ו)

וירוס הקורונה

- חיים באי ידיעה וחוסר ודאות

נראה כאילו העולם השתגע. רצף האירועים וההתרחשויות בתקופה זו, מערער את סדרי העולם המוכרים לנו, את מה שאנו יודעים ומכירים מרבית החיים. לצד הידע המצטבר, מתערערת תחושת הודאות, המסוגלות והשליטה. אלא שבתקופה זו כשהכל מציף ומוצף בידיעות חסרי גבולות, לא תמיד ברור איפה עלינו להציב את הגבול שלנו, מה אנחנו מפנימים ומה מסננים. הכל נראה חשוב באותה המידה.

שאינן כמעט סדר והגיון במערכות - התקשורת פרוצה לכל דכפין ונותנת במה לכל תיאוריה קשה וקלה. הרשתות החברתיות מפיצות מידע שאיננו תמיד אמין. אנו מאותגרים להסתמך על ידיעות שיכולות להפוך כהרף עין, מידיעה שיש מידע חיוני, לידיעה שהיא "פייק ניוז" אשר נועדה לאיים ולהפחיד (לרוב, שלא בכוונה אלא מחרדה). אנו חיים כרגע במציאות הנראית כאוטית ומשבשת סדרי עולם.

קצב הידיעות המהיר, בצרוף התלות הגבוהה שלנו ברשתות מקומיות וגלובליות, מייצרים קרקע לא יציבה, מעורר פחד ואיום קיומי. ידיעות קלות ופשוטות, לכאורה, מתגלים כפוטנציאל לשינוי "גורלי". קשה למנוע את הכאוס הזה.

יש לנו צורך בוודאות, בעיקר בתקופות הנראות כאוטיות בהם ידיעות וחדשות, משתנות בכל כמה דקות והופכות להיות לא רלוונטיות כמעט בהבל פה. בתקופה זו, יותר מבכל זמן אחר, לא תמיד צריך למהר לדעת הכל. לפעמים עדיף לעצור, לבחון את העובדות ה"וודאיות", הנשמעות מפי מומחים כאלה ואחרים, לבדוק באיזו מידה הן תקפות כאן ועכשיו.

לפעמים אי ידיעה חשובה יותר מידיעה.

מאידך, במצבים מאיימים על תחושת הקיום, ידע ושליטה הם צורך אנושי לסדר ולוודאות. קשה להכיל חוסר ודאות, ישנו רצון להבין ולעשות סדר בדברים כדי להרגיש בטוח ככל שניתן. כולנו מחכים "שיקרה כבר משהו", שימצאו פיתרון העיקר לא להמשיך בחוסר הודאות. בתנאים כאלה כל ידיעה מרגיעה או מעוררת פחד וחרדה.

קשה לנו להיות חשופים במרחב מאיים של אי ידיעה. במצבים אלה אנו נשאבים לדפוסי מחשבה אוטומטיים המקדשות זיכרונות והנחות ישנות (מזכיר את השואה, המלחמה, הפחד מחוסר ורעב וכו'). מחשבות אלה עלולות לייצר התקבעות וטשטוש תמונת המצב האמיתי.

אי הידיעה, אותו מקום לא נוח שאנו ממהרים לצאת ממנו, הוא גם השלב שבו חשוב לעצור את החשיבה האוטומטית למרחב בו ניתנת לנו הרשות מטעם עצמנו לערער, להטיל ספק, לאתגר את מה שנראה ברור מאליו. אי ידיעה יכולה להיות קרקע מעולה שמאפשרת צמיחה של רעיונות חדשים שאינם לכודים בקבעונו מחשבתיים של "חייבים", "אין ברירה", "אמת אחת ואין בלעדיה" וכו'. לפעמים אי ידיעה הרבה יותר עוצמתי מידיעה. הראש והלב פתוחים לרעיונות חדשים, יצירתיים ומקוריים, מבלי להישמע אך ורק לקולות המפחידים שמזינים אותנו בהם.

זה הזמן לשאול שאלות, להתבונן במה עובד ובמה פחות. מה נכון לך ואיזה התאמות אתה יכול לעשות כדי לצאת בסוף התקופה, במצב הכי טוב שניתן. קח לעצמך פסק זמן להטענת אנרגיות חדשות וידע חדש ומותאם יותר לצרכיך.

עלינו להכיר בכך שהידע הוא מוגבל גם בזמנים אלה, ויכולתנו לשלוט בתהליכים אשר חזקים מאיתנו גם היא מוגבלת. שרק נהיה בריאים ונעבור את התקופה בבריאות גוף ונפש טובים ככל האפשר.

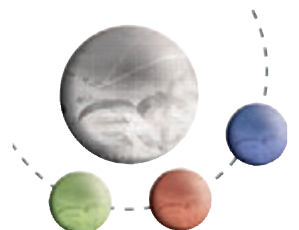
ייעוץ השקעות מתקדם ללקוחות הבנקאות הפרטית

**שרותי פמילי אופיס וייעוץ השקעות מתקדם
ללקוחות הבנקאות הפרטית והבנקאות הבינלאומית.**

לפרטים נוספים ו/או לקביעת פגישה אישית לא מחייבת:
www.nihulhon.co.il, **07777-83000**

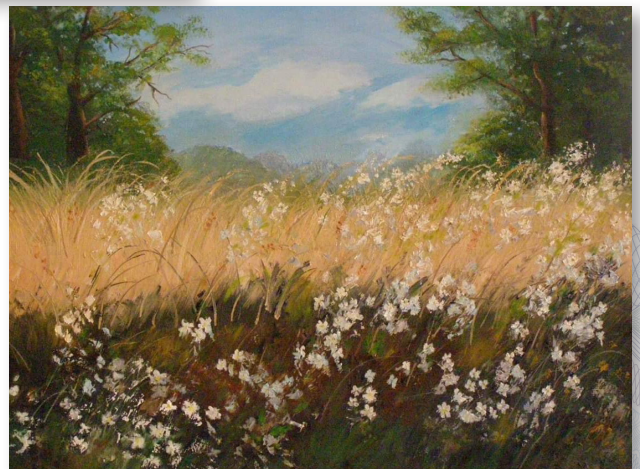
גלריה

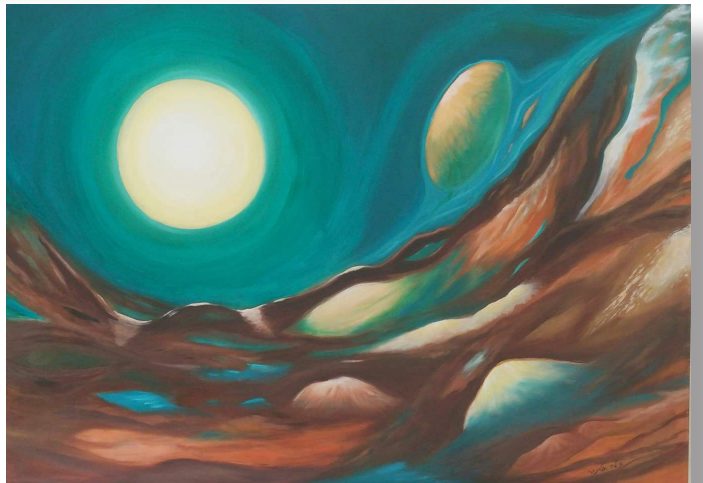
תערוכה מאת אילה אטינגר

של הרמוניה ודמיון. מלאכת הציור גורמת לה לתחושות של הנאה, חיוניות, שמחה, התעלות רוח ושלווה נפש. ציוריה נעים בין סגנון פיגורטיבי למופשט. ההשראה לציוריה הם נופים יפים, צילומי טבע ולעיתים גם דמיון וחזיונות שעולים בזמן מדיטציה. בזמן העבודה נוצר דיאלוג בינה לבין העבודה שמתהווה ומשתנה כל העת עד שהיא חשה שהעבודה הושלמה. בשנים האחרונות, אילה מתמקדת בציור מופשט המאפשר לה לחצות גבולות פנימיים ולגלות מרחבי ביטוי חדשים.

אילה אטינגר 9869977-050

אילה אטינגר, תושבת זכרון יעקב. נולדה בשנת 1962 והתגוררה בתל אביב. לאחר שירותה הצבאי, למדה בסמינר לוינסקי ובהמשך עבדה כנגנת. אילה החלה להשתלם בציור החל משנת 2005, אצל מורים ומורות בעלי שם. תוך כדי לימוד טכניקות וסגנונות מצאה בעצם העיסוק בצבע ובציור הרבה הנאה. העיסוק בבחירת הצבעים ובציור חיבר אותה לעולם מרגש

מדור פסיכולוגיה

פרופ' עמיה ליבליך

מתוך האתר פסיכולוגיה עברית www.hebpsy.net

פסיכולוגיה עברית

השירה והנפש

המבקר בפליאה, אי הבנה, או הזדהות. היה לי הכבוד שדורית ביקשה ממני לכתוב אחרית דבר לאנתולוגיה. קראתי את האוסף בטיוטות אחדות, התרגשתי מאוד והרשיתי לעצמי לגלוש ולהיזכר. בסופו של דבר התייחסתי למשולש של הנושאים: שיגעון, נשיות, ושירה. (אפילו ההברה שי בחיריק משותפת לשלושתם). נזכרתי בביוגרפיות של משוררות אחדות, בארץ ובעולם, שבהחלט לא היו עוברות את מבחן הבריאות הנפשית. השירה לפעמים הצילה אותן מחיים של הסגר וטירוף. מה היה קורה אלמלא יכלו להתבטא בשיר. נזכרתי (ולא כתבתי שם) בין היתר בוירגיניה וולף, שבצעירותה יעצו לה הרופאים לזנוח את הכתיבה ובמקום זה... להתבונן בעננים. כמה נפלא שלא קיבלה את עצתם! אבל הכתיבה לא "הצילה" אותה, בסופו של דבר, כפי שמעיד סופה בהתאבדות. אלא שיתכן כי אלמלא השירה הייתה אומללה יותר ואולי מתאבדת עוד קודם... אין לדעת.

לא ארחיב כאן. אני פשוט ממליצה שתסורו לחנות ותשיגו את הספר היפה הזה, ואני בטוחה שתמצאו בו תועלת גם לעבודתכם המקצועית.

בסיום סוף הדבר שלי העתקתי שיר אחד שמצאתי באנתולוגיה והוא הולך אתי מאז. במקרה או שלא במקרה נכתב השיר על ידי פסיכולוגית, שלמדה אצלי

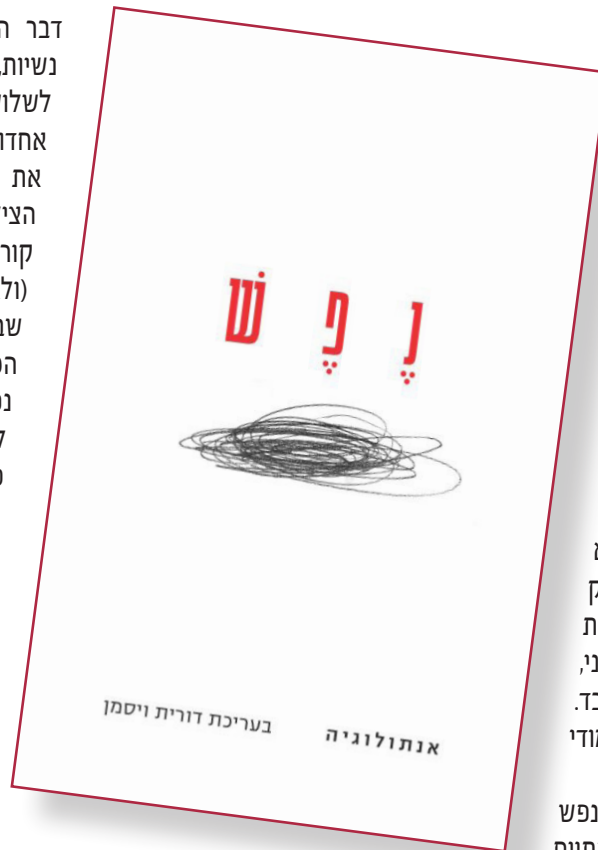
באוניברסיטה העברית לפני שנים רבות, ושמה ארלט מינצר. כמה שמחתי למצוא את השיר גם על גבי הכריכה האחורית של הספר:

**גבר בן שלושים, חי לבדו
בדירה כמעט ריקה. על השולחן
השאייר פתק: אני בדרכי
אל הגשר. אם בדרך לשם
אדם אחד יחיך אלי,
לא אקפוץ.**

"נפש" הוא שמו של אוסף שירים נבחרים של משוררים עבריים, שליקטה המשוררת דורית ויסמן על מצבי נפש, מחלות נפש וכל הכרוך בכך. הכרך יצא לאור לאחרונה בהוצאת כרמל. (גם רות נצר כתבה עליו באתר זה, ותודה!)

מהי נפש? בלימודי הפסיכולוגיה לא לימדו אותנו. המילה הייתה מוקצה מחמת מיאוס כמעט. לפעמים אמרו "פסיכה" (במבטא אנגלי...), ולפעמים "מיינד". כאילו בעברית אין מונחים שכאלה בכלל. בלימודי קבלה בהם אני משתתפת זה כמה שנים, אנו לומדות כי באדם פועלת בהרמוניה מערכת דינמית של חמישה כוחות רוחניים, המצויים בהירארכיה. החמישה הם "נפש", "רוח", "נשמה", "חיה", "יחידה", ובראשי תבואת: "נר"ן ח". נפש היא הנמוכה, הקרובה, הזמינה ביותר לאדם, הייתי אומרת - אינטימית. היא למעשה הדם שזורם בגופנו, כמו בפסוק "כי הדם הוא הנפש". הנפש מצטיינת ברצון לקבל, במאבק ההישרדות הגופני, בחיפוש אחר עונג, ומקום משכנה בכבד. ללא נפש אין חיים. בעיני, גם לימודי הקבלה הם פואטיקה, שירה.

דורית ויסמן לקחה את המונח נפש למחוזות השירה העברית ובחרה מאתיים שירים העוסקים בנפש במשמעותה הנוכחית, דהיינו כקשורה לפסיכולוגיה או לפסיכיאטריה, כלומר להפרעה ולטיפול נפשיים. זוהי פנורמה נפלאה לפסיכולוג, (ולכל אדם) לחשוב על התופעות הללו מנקודת מבטם של נשים ואנשים רגישים וכישרוניים. מה הרגישו בזמן המחלה, מה חשו אחריה, הכאב, והייאוש, התקווה וההחלמה. שירים רבים כתובים מנקודת המבט של ההווה המתבונן בתקופת המחלה בעבר. שירים אחדים מתארים את החולי בהתרחשותו ואחרים - את החולה מנקודת המבט של הידיד

מגזין הבנקאות הפרטית

גישה ישירה למוצרים ולשירותים

מגזין הבנקאות הפרטית מופק משנת 2011 עבור לקוחות הבנקאות הפרטית של כל הבנקים

לקבלת המגזין למשך שנה ללא תשלום וללא התחייבות ללקוחות הבנקאות הפרטית:

www.bankautpratit.co.il

הקמה וניהול נאמנות

מטרות הנאמנות

נאמנות לכספי דור המשך.
נאמנות להחזקת וניהול כספי חסויים ובעלי צרכים מיוחדים.
חשבון נאמנות לניהול כספי עיזבון.

שלבים ותהליכים

יעוץ פיננסי לתכנון מטרות הנאמנות.
תכנון תקנון ייעודי לשימוש בכספי הקרן ע"פי המטרות שנקבעו.
התאמת מבנה משפטי מתאים בלווי עו"ד מומחה לתחום.
התאמת מבנה מיסוי מתאים בלווי רו"ח מומחה לתחום.
פתיחת חשבונות השקעה בבנקים ו/או בגופים מוסדיים מתאימים.

ניהול שוטף

פיקוח וניהול על ידי נאמן מוסמך.
יעוץ השקעות שוטף באמצעות גוף מפוקח ומורשה על ידי הרשות לניירות ערך.

לפרטים: 077-77-83000
www.bankautpratit.co.il/trusts